

Konstitutionsutskottets betänkande**1976/77: 42**

med anledning av propositionerna 1976/77: 100 såvitt avser stöd till dagspressen m. m. samt 1976/77: 99 om stöd till vissa tidningar och tidskrifter m. m. jämte motioner

Ärendet

I detta betänkande behandlas propositionen 1976/77: 99 om stöd till vissa tidningar och tidskrifter m. m. samt motionerna 1976/77: 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1506, 1507, 1508, 1509, vilka väckts med anledning av propositionen. Dessutom behandlas propositionen 1976/77: 100, såvitt avser stöd till dagspressen m. m. (bilaga 11 B 10, E 5 samt anslag till pressens lånefond s. 163), samt de under den allmänna motionstiden väckta motionerna 1976/77: 72 samt 232.

Propositionerna

I propositionen 1976/77: 99 föreslår regeringen riksdagen att

1. antaga förslaget till lag om ändring i lagen (1972: 266) om skatt på annonser och reklam,

2. godkänna de ändringar i grunderna för samdistributionsrabatt för svenska som jag har förordat,

3. godkänna de grunder för stöd till organisationstidskrifter som jag har förordat,

4. godkänna de grunder för stöd till tidningar på andra språk än svenska som jag har förordnat,

5. till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.,

6. till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1977/78 under åttonde huvudtiteln utöver i prop. 1976/77: 100 bil. 11 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 18 000 000 kr.,

7. till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1977/78 under åttonde huvudtiteln utöver i prop. 1976/77: 100 bil. 11 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 400 000 kr.,

8. till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1977/78 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.,

9. till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* för budgetåret 1977/78 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.,

10. till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1977/78 under tolfte huvudtiteln anvisa ett i förhållande till förslaget i prop. 1976/77: 100

bil. 15 med 600 000 kr. minskat reservationsanslag.

I propositionen 1976/77: 100 bil. 11 föreslår regeringen riksdagen att till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 1 174 000 kr.,

att till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 189 000 000 kr. samt

att till *Pressens lånefond* för budgetåret 1977/78 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

Motionerna

1976/77: 72 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s)

att riksdagen uttalar att regeringens i budgetpropositionen aviserade förslag till presstöd till tidningar på annat språk än svenska bör ges en sådan utformning, att stöd till sådana tidningar kan utgå fr. o. m. kalenderåret 1977, enligt de riktlinjer som angavs i KU:s betänkande 1975/76: 46.

1976/77: 232 av herr Gustavsson i Ängelholm m. fl. (s)

att riksdagen hos regeringen anhåller att en utredning tillsätts med direktiv att utreda vilken inverkan annonsbladen har på dagstidningarnas ekonomi samt att föreslå lämpliga åtgärder för att motverka eventuella negativa effekter på seriös tidningsutgivning.

1976/77: 1469 av fru Diesen m. fl. (m)

att riksdagen beslutar uttala att tidningar på annat språk än svenska skall i fråga om presstöd behandlas på samma sätt som tidningar som utkommer på svenska språket.

1976/77: 1470 av herr Hernelius (m)

att riksdagen med avslag på propositionen 1976/77: 99 såvitt avser hemställan om ett anslag om 40 milj. kr. till stöd till organisations-tidskrifter hos regeringen anhåller om ny utredning om stöd till sådana tidskrifter.

1976/77: 1471 av herrar Stensson och Karl Bengtsson i Varberg (båda fp)

1. att riksdagen beslutar att det föreslagna tidskriftsstödet utvidgas till att omfatta tidskrifter för konsumentintressen (enligt Nämndens för samhällsinformation klassificering), vilkas som utgivarkorsband distribuerade upplaga utgör minst 90 % av hela upplagan; samt

2. att riksdagen beslutar att underlaget för beräkning av stödet maximeras till 20 miljoner årsexemplar per tidskrift.

1976/77: 1472 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s)

att riksdagen

1. med anledning av propositionen 1976/77: 99 ger regeringen till känna vad som anförts i motionen rörande en uppräknig av produktionsbidragen till dagstidningarna,

2. med anledning av propositionen 1976/77: 99 p. 3 uttalar att stödet till organisationstidskrifter även skall omfatta

a) de tidskrifter som ges ut på andra språk än svenska samt i dessa fall såvitt gäller medlemsblad utgå enligt samma principer som för invandrarnas riksorganisationers medlemstidningar,

b) tidskrifter som ges ut av lokala och regionala organisationer,

3. med anledning av propositionen 1976/77: 99 p. 4 uttalar att stöd till allmänna nyhetstidningar på annat språk än svenska bör utgå i enlighet med vad som anförts i motionen.

1976/77: 1473 av herr Fagerlund m. fl. (s)

att riksdagen avslår propositionen 1976/77: 99 såvitt avser p. 10 samt ger regeringen till känna vad som i motionen 1976/77: 1472 anförts rörande dispositionen av viss del av anslaget *Atgärder för invandrare*.

1976/77: 1492 av fru Göthberg m. fl. (c)

att riksdagen beslutar att tidskriftsstödet vidgas till att också omfatta konsumentfackpress enligt i motionen angivna grunder.

1976/77: 1493 av herrar Lövenborg och Hagel (båda—)

att riksdagen uttalar sig för

1. att det i propositionen 1976/77: 99 föreslagna fasta bidraget utgår med 5 000 kr. per tidskrift och att anslaget räknas upp i enlighet därmed,

2. att stödet varje år automatiskt höjs med en procentsats som motsvarar skillnaden mellan ökningen av kostnaderna för postdistribution av tidskrifter och kostnadsindex,

3. att bedömningen av annonsvolymen baserar sig på ett årsgenomsnitt.

1976/77: 1494 av herr Richardson (fp)

att riksdagen hos regeringen begär att frågan om stöd till regionala och lokala organisationstidskrifter utreds närmare.

1976/77: 1495 av herrar Söderström (m) och Sjönell (c)

att riksdagen beslutar att villkoren för erhållande av stöd till organisationstidskrifter även kommer att innefatta distribution i form av masskorsband.

1976/77: 1496 av herr Wachtmeister i Staffanstorp m. fl. (m)

att riksdagen uttalar att tidskriftsstödet utvidgas till att omfatta tidskrifter för konsumentintressen enligt de grunder som anförts i denna motion och att detta ges regeringen till känna.

1976/77: 1506 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp, c, m)

att riksdagen beslutar att det statliga stödet till organisationstidskrifter

skall utgå jämväl till tidskrifter som är organ för sparfrämjande organisationer och som riktar sig till barn och ungdom samt att den speciella distributionsformen, utdelning i skolorna, jämföras med distribution som utgivarkorsband.

1976/77: 1507 av fru Andrén (fp) och herr Stensson (fp)

att riksdagen hos regeringen anhåller att möjligheterna att omfördela det totala bidraget prövas, så att det fasta bidraget till mindre organisationstidskrifter kan höjas till 5 000 kr. per år.

1976/77: 1508 av herr Johansson i Skärstad (c)

att riksdagen uttalar att tidskriftsstöd kan utgå till periodisk publikation som väsentligen framstår som organ för stiftelse med huvudsakligt syfte att verka för sådant ändamål som sägs i 8 § 6) lagen om mervärdesskatt.

1976/77: 1509 av herr Werner m. fl. (vpk)

1. att riksdagen uttalar och ger regeringen till känna att invandratidningar och -tidskrifter bör ges stöd enligt samma kriterier som gäller för svenska publikationer,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning av invandratidningarnas och tidskrifternas speciella situation,

3. att riksdagen uttalar att grundavgiften inom samdistributionsystemet bör avskaffas och anhåller hos regeringen om förslag därom,

4. att riksdagen uttalar att en uppräknings av produktionsbidragen till dagstidningar bör ske med hänsyn till kostnadsutvecklingen och anhåller hos regeringen om förslag därom,

5. att riksdagen med ändring i propositionen 1976/77: 99 beslutar fastställa grundbidraget till organisationstidskrifter till 5 000 kr.,

6. att riksdagen hos regeringen anhåller om en utredning med syfte att trygga utgivningen av tidskrifter med liten upplaga, med lokal utgivning eller med speciella distributionsproblem — under beaktande av vad som övrigt i motionen sägs om de politiska partiernas tidskriftsutgivning.

Stöd till dagspressen

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen hemställs att riksdagen skall "till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 189 000 000 kr."

Till detta anslag hänförs medel till produktionsbidrag, etableringsstöd, utvecklingsbidrag, samverkansbidrag samt samdistributionsrabatt. Pressstödet byggdes ut förra året varvid flera av dessa stödformer infördes. Dessutom höjdes produktionsbidragen detta år med i genomsnitt 40 %.

I propositionen anför föredraganden att dagspressen de senaste åren drabbats av stora kostnadsstegringar. Samtidigt har annonspriserna under den senaste tiden höjts kraftigt. Snabba kostnads- och annonsprishöjningar innebär stora påfrestningar främst på de dagstidningar som har en låg hushållstäckning. Kostnadsbesparingar kan svårligen göras av dessa tidningar utan att detta får negativa effekter på den redaktionella omfattningen och kvaliteten. Stora rationaliseringsvinster finns dock på litet längre sikt att hämta genom produktionssamverkan.

Enligt föredraganden måste kostnadsökningarna i första hand mötas med kraftfulla insatser i kostnadsbesparande syfte och med ökade intäkter av tidningsrörelsen. Ur lågtäckningstidningarnas synvinkel inger dock de stora annonsprishöjningarna farhågor. Det är enligt propositionen angeläget att tidningarnas prispolitik utformas så att den ger ett minskat annonsberoende och att prishöjningarna begränsas till att täcka kostnadsökningen.

Någon förändring av reglerna eller beloppen för produktionsbidragen föreslås inte i propositionen. Däremot förordas en höjning av anslagsramen för utvecklingsbidragen. Utvecklingsbidrag kan beviljas för högst två år av fyra. Detta kan innebära att presstödsnämnden inte kan bevilja nya bidrag för år 1977 om anslaget är oförändrat 6 milj. kr. Enligt presstödsnämnden tyder antalet ansökningar på att behovet av bidrag är stort. Nämnden har därför föreslagit att anslaget bör höjas men att det samtidigt bör fastläggas att högst 6 milj. kr. skall få disponeras för nya tvååriga projekt. Föredraganden ansluter sig till nämndens bedömning.

Eftersom antalet tidningar som deltar i rabatterad samdistribution ökat föreslås en uppräknig av anslaget för detta ändamål med 3 milj. kr. Den sammanlagda ökningen av anslaget i förhållande till innevarande budgetår är alltså 9 milj. kr.

I propositionen hemställs dessutom att riksdagen skall "till *Pressens lånefond* för budgetåret 1977/78 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr."

Lån ur pressens lånefond kan beviljas tidningsföretag, såväl för investering som för annan åtgärd som bedöms vara nödvändig för att stärka företagets konkurrensförmåga på längre sikt. Lån skall företrädesvis ges för åtgärder som syftar till kostnadsbesparingar genom samverkan mellan tidningsföretag. Lån får dock ej beviljas för sådana projekt som bedöms kunna finansieras på den allmänna kreditmarknaden på normala marknadsmässiga villkor. Medlen disponeras av presstödsnämnden.

Propositionen 1976/77: 99

I propositionen hemställs att riksdagen skall "2. godkänna de ändringar i grunderna för samdistributionsrabatt för dagstidningar som jag

har förordat" samt "6. till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1977/78 under åttonde huvudtiteln utöver i prop. 1976/77: 100 bil. 11 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 18 000 000 kr."

Samdistributionsrabatt för dagstidningar infördes den 1 januari 1970. Syftet var att med hjälp av rabatten stimulera tidningarna till ökad samdistribution för att uppnå totalt sett lägre distributionskostnader och en kostnadsfördelning mellan de deltagande tidningsföretagen som gav ökad jämställdhet i konkurrensen. F. n. deltar med ett undantag samtliga abonnerade flerdagartidningar i systemet.

Gällande bestämmelser har meddelats i förordningen (1976: 336) om statligt stöd till dagstidningar. Rabatt utgår för varje abonnerat exemplar av dagstidning som distribueras av postverket i särskild tidningsutdelningstur eller lantbrevbäringstur eller av särskilt distributionsföretag under förutsättning att minst två tidningsföretag deltar i samdistributionen. Tidningsföretagen måste avstå från egen distribution på alla de orter där samdistribution förekommer och den egna tidningen kan medfölja. De i samdistributionen deltagande tidningarna betalar inom samma distributionsområde ett enhetligt pris per distribuerat exemplar (den s. k. likaprisprincipen). Priset kan emellertid differentieras om tidningarnas exemplarvikt är mycket olika.

Rabatten utgår med tre öre för varje samdistribuerat exemplar. I skrivelse till regeringen har Svenska tidningsutgivareföreningen (TU) pekat på att distributionskostnaderna ökat med 100 % sedan 1972 då rabatten senast höjdes. Med hänsyn härtill har TU föreslagit att rabatten höjs till sex öre per exemplar. Presstödsnämnden har beräknat att rabattens andel av de totala distributionskostnaderna har minskat från ca 12—15 % till 6—7 %. Enligt nämnden kan man inte bortse från riskerna för att i vart fall de större högtäckningstidningarna kan överväga en återgång till distribution i egen regi på utgivningsorten. De nuvarande reglerna gör det enligt nämnden möjligt för en tidning att på utgivningsorten anordna distribution i egen regi, medan den samtidigt på andra orter kan delta i samdistribution som anordnas av något av distributionsföretagen och där erhålla samma pris som övriga tidningar. Nämnden har med hänsyn härtill föreslagit att en höjning av rabatten kombineras med en ändring av reglerna för samdistributionsrabatten så att likaprisprincipen endast gäller de tidningar som har undertecknat förbindelse att avstå från egen distribution inom alla de områden där rabatterad samdistribution förekommer resp. att överlämna hela distributionsarbetet till postverket eller ett distributionsföretag.

I propositionen förordar föredraganden att reglerna för rabatten skärps i enlighet med presstödsnämndens förslag. Dessutom föreslås en differentierad höjning av rabatten som innebär att den höjs till sex öre för de första 10 000 000 exemplaren och till fyra öre för exemplaren mellan 10 000 000 och 21 000 000. För exemplaren över 21 000 000

bör rabatten enligt förslaget vara oförändrat tre öre. Detta innebär enligt propositionen en fördubbling av rabatten för flertalet landsortstidningar, en mycket kraftig förstärkning av rabatten för de största landsortstidningarna och en något mindre förstärkning för storstädernas flerdagartidningar.

Motionerna

I motionen 1976/77: 1472 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s) hemställs "att riksdagen 1. med anledning av propositionen 1976/77: 99 ger regeringen till känna vad som anförts i motionen rörande en uppräknig av produktionsbidragen till dagstidningarna".

Enligt motionärerna kan förslaget i propositionen om en höjning av samdistributionsrabatten tolkas som ett avsteg från hittills tillämpade principer för presstödet. Förslaget innebär enligt motionen att högtäckningstidningarna får en väsentligt större andel av det ökade stödet än lågtäckningstidningarna, vilka är i störst behov av en förstärkning. Motionärerna anför att den föreslagna höjningen av samdistributionsrabatten innebär en lättnad även för lågtäckningstidningarna men att den måste följas upp med en motsvarande förstärkning av produktionsbidragen. I annat fall leder höjningen av presstödet till att den obalans i ekonomiska resurser som skapar problem på tidningsmarknaden förstärks ytterligare. Riksdagen måste med hänsyn härtill och till den snabba kostnadsutvecklingen för tidningarna hemställa hos regeringen om förslag till en uppräknig av produktionsbidragen som kompenserar lågtäckningstidningarna för de ökade kostnaderna och deras mindre andel av den nu föreslagna höjningen av det statliga presstödet.

I motionen 1976/77: 1509 av herr Werner m. fl. (vpk) hemställs "3. att riksdagen uttalar att grundavgiften inom samdistributionssystemet bör avskaffas och anhåller hos regeringen om förslag därom, 4. att riksdagen uttalar att en uppräknig av produktionsbidragen till dagstidningar bör ske med hänsyn till kostnadsutvecklingen och anhåller hos regeringen om förslag därom".

Enligt motionärerna är det utmärkt med den i propositionen föreslagna höjningen av samdistributionsrabatten. Men om den inte följs upp med en motsvarande höjning också av produktionsbidragen, kommer lågtäckningstidningarna ändå att tvingas till en fortsatt osäker existens. Kostnadsökningarna inom tidningsbranschen drabbar enligt motionärerna hårdast de tidningar som har små upplagor.

Stöd till organisationstidskrifter

Propositionen 1976/77: 99

I propositionen hemställs att riksdagen skall "3. godkänna de grunder för stöd till organisationstidskrifter som jag har förordat, — — — 8. till

Stöd till organisationstidskrifter för budgetåret 1977/78 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.”

I propositionen föreslås att ett statligt stöd skall utgå till organisationstidskrifter. Stöd skall utgå dels till medlemsblad, dels till tidskrifter som är organ för religiösa, nykterhetsfrämjande, politiska, miljövårdande, idrottsliga, försvarsfrämjande organisationer samt organisationer som företräder handikappade eller arbetshindrade. Den avgränsning av kretsen stödberättigade tidskrifter som föreslås ansluter i allt väsentligt till den gränsdragning som tidigare har gjorts i fråga om befrielse från mervärdesskatt. Stödet utgår med ett fast bidrag per år på 2 500 kr. per tidskrift. Därutöver bör för de första 300 000 årsexemplaren utgå 30 öre, för exemplaren mellan 300 000 och 1 000 000 27 öre, för exemplaren mellan 1 000 000 och 3 000 000 21 öre, för exemplaren mellan 3 000 000 och 10 000 000 16 öre samt för exemplaren över 10 000 000 12 öre. Därutöver bör bidraget enligt förslaget höjas med 10 % vid en periodicitet på mellan 10 och 15 utgivningar per år och med 20 % vid 16 utgivningar eller fler. Stödet föreslås utgå fr. o. m. år 1977 och utbetalas i efterskott.

Stödet föreslås utgå endast till tidningar och tidskrifter som utges som utgivarkorsband. Tidskriftsexemplar som distribueras genom lösnummerförsäljning eller som masskorsband blir således ej stödberättigade. Undantag från huvudregeln görs dock för de tidskrifter som utges av organisationer för på fartyg ombordanställda. Dessa tidskrifter kan inte distribueras uteslutande som utgivarkorsband. Stödet bör i dessa fall enligt förslaget beräknas i huvudsak efter antalet medlemmar och utgå med det belopp som skulle ha utgått om utgivarkorsband hade kunnat användas för hela distributionen.

Vid beräkningen av den stödberättigade upplagan får högst 1 000 friexemplar räknas in. För medlemstidningarna gäller att endast medlems-exemplar är stödberättigade. Bland de 1 000 friexemplaren får dock i dessa fall även inräknas till utomstående abonnerade exemplar.

Undantagna från stöd är tidskrifter som ges ut av endast lokalt eller regionalt verksamma organisationer. En organisation skall dock enligt förslaget inte uteslutas från stöd enbart av det skälet att den ingår i en huvudorganisation eller en samarbetsorganisation för riksorganisation.

Tidskrifter som innehåller mer än 50 % annonser är inte stödberättigade. Skulle ett enstaka nummer av en tidskrift ha så hög annonsandel blir detta nummer inte stödberättigat även om tidskriftens övriga nummer erhåller stöd.

För att en tidskrift skall vara stödberättigad krävs vidare att upplagan uppgår till minst 10 000 årsexemplar.

Tidskrifter som ges ut på andra språk än svenska är inte stödberättigade. För invandrarnas riksorganisationers medlemstidningar föreslås i stället ett särskilt stöd. Detta utgår med ett fast bidrag på 2 500 kr. per

tidning samt 90 öre för varje som utgivarkorsband distribuerat medlemsexemplar, med en förhöjning av bidraget med 10 % vid 10—15 utgivningar per år och med 20 % vid 16—23 utgivningar. De föreslagna beloppen utgör i allmänhet drygt det dubbla av vad motsvarande svenskspråkiga tidskrifter skulle få enligt förslaget till stöd till övriga organisationstidskrifter.

Motionerna

I motionen 1976/77: 1470 av herr Hernelius (m) hemställs "att riksdagen med avslag på propositionen 1976/77: 99 såvitt avser hemställan om ett anslag om 40 miljoner kronor till stöd till organisationstidskrifter hos regeringen anhåller om ny utredning om stöd till sådana tidskrifter".

I motionen anförs att det framlagda förslaget i många avseenden är märkligt. Några konkreta siffror föreligger inte som visar vilka belopp som kan komma att utgå till olika tidskrifter. Någon form av behovsprövning förekommer inte. Detta leder bl. a. till att organisationer, som tillhör de rikaste i landet och som disponerar över avsevärda fonder, vid sidan av nu behövande organisationer kommer i åtnjutande av miljonbelopp för sin tidskriftsutgivning. I motionen ifrågasätts varför inte en övre gräns satts vid exempelvis en halv eller en miljon kronor. Motionären anför också att stöd kommer att ges åt stora affärsdrivande organisationer, vars medlemstidningar delvis sprids utanför medlemskretsen och i hög grad är att betrakta som reklampublikationer för varor som säljs genom organisationens försorg eller genom närstående företag. Samtidigt blir tidningar som konkurrerar med dessa medlemsblad helt utan stöd. Genom att stödet är kombinerat med befrielse från mervärdeskatt gynnas dessa tidningar dessutom i dubbel måtto.

I motionen 1976/77: 1471 av herrar Stensson och Karl Bengtsson i Varberg (båda fp) hemställs "1. att riksdagen beslutar att det föreslagna tidskriftsstödet utvidgas till att omfatta tidskrifter för konsumentintressen (enligt Nämnden för Samhällsinformations klassificering), vilkas som utgivarkorsband distribuerade upplaga utgör minst 90 % av hela upplagan; samt 2. att riksdagen beslutar att underlaget för beräkning av stödet maximeras till 20 miljoner årsexemplar per tidskrift".

I motionen framhålls att ett stöd till olika tidskrifter måste vara konkurrensneutralt. Det finns enligt motionärerna flera exempel på förlags- och organisationsutgivna tidskrifter, som har samma karaktär och inriktning och som därmed konkurrerar. Bland dessa tidskrifter skulle det föreslagna stödet medföra en snedvridning av konkurrensförhållandena som kan få allvarliga konsekvenser för de tidskrifter som inte får stöd. Det mest påtagliga exemplet gäller enligt motionen tidskrifter med en *klart* konsumentupplysande inriktning. Som exempel tas i motionen upp det förhållandet att tidningen ICA-kuriren inte är stödberättigad medan tidningen Vi kommer att erhålla stöd.

I motionen 1976/77: 1472 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s) hemställs att riksdagen "2. med anledning av propositionen 1976/77: 99 p. 3 uttalar att stödet till organisationstidskrifter även skall omfatta a) de tidskrifter som ges ut på andra språk än svenska samt i dessa fall såvitt gäller medlemsblad utgå enligt samma principer som för invandrarnas riksorganisationers medlemstidningar, b) tidskrifter som ges ut av lokala och regionala organisationer".

I motionen anförs att stöd inte kommer att kunna utgå till tidskrifter som ges ut av svenska organisationer men trycks på andra språk än svenska. Detta innebär att t. ex. politiska partier och fackliga organisationer inte får något stöd till tidningar som ges ut till medlemmar som är invandrare. Enligt motionärerna är detta en omotiverad inskränkning. Tvärtom bör samhället på allt sätt medverka till olika insatser för att förbättra kommunikationen med dessa medlemsgrupper. Med hänsyn till det särskilda ansvar som organisationerna har för en god kommunikation med de medlemmar som är invandrare och till de väsentliga fördyringar som är förenade med att ge ut tidningar på annat språk än svenska bör därvid enligt motionen för medlemsblad de regler tillämpas som gäller för invandrarnas riksorganisationers medlemstidningar.

I motionen anförs vidare att det måste upplevas som en klar orättvisa att inte lokala och regionala organisationer kan få del av det föreslagna stödet. Även sådana organisationer har i många fall så stort medlemsantal att det är nödvändigt för dem att ge ut medlemsblad.

I motionen 1976/77: 1492 av fru Göthberg m. fl. (c) hemställs "att riksdagen beslutar att tidskriftsstödet vidgas till att också omfatta konsumentfackpress enligt i motionen angivna grunder".

Enligt motionen har propositionens avgränsning av kretsen stödbelagda tidskrifter på ett område blivit sådan att tidningar och tidskrifter med i stort sett motsvarande innehåll och målgrupp kommer i olika grupper. Det gäller konsumentfackpress. Motionärerna föreslår att tidskriftsstödet vidgas till att omfatta också sådan konsumentfackpress som till 90 % postdistribueras. Den klassifikation "För konsumentintressen" som tillämpas av Nämnden för samhällsinformation bör vara tillämplig vid den föreslagna utvidgningen. Det bör ankomma på regeringen att bedöma om det i samband därmed bör införas ett tak för stödbeloppet.

I motionen 1976/77: 1493 av herrar Lövenborg (←) och Hagel (←) hemställs "att riksdagen uttalar sig för 1. att det i propositionen 1976/77: 99 föreslagna fasta bidraget utgår med 5 000 kr. per tidskrift och att anslaget räknas upp i enlighet därmed, 2. att stödet varje år automatiskt höjs med en procentsats som motsvarar skillnaden mellan ökningen av kostnaderna för postdistribution av tidskrifter och kostnadsindex, 3. att bedömningen av annonsvolymen baserar sig på ett års genomsnitt".

I motionen anförs att det fasta bidraget på 2 500 kr. per tidskrift är så litet att det inte kommer att få någon avgörande inverkan på frågan om en tidning av ekonomiska skäl måste läggas ner eller om den kan leva vidare. I motionen hänvisas också till Journalistförbundets remissyttrande på tidskriftsutredningens förslag, i vilket framhölls att stödet måste räknas upp successivt med hänsyn bl. a. till att underskottet i postverkets tidningsrörelse skall avvecklas. Vidare finner motionärerna det mer rimligt att beräkna annonsandelen i tidningen med utgångspunkt i årsutgåvan.

I motionen 1976/77: 1494 av herr Richardson (fp) hemställs "att riksdagen hos regeringen begär att frågan om stöd till regionala och lokala organisationstidskrifter utreds närmare".

I motionen anförs att det många gånger ställer sig svårt att erhålla primär- och landstingskommunalt stöd till organisationstidskrifter, då vissa organisationer täcker mer än en kommun eller ett län. Begränsningen till riksorganisationernas tidskrifter strider också enligt motionären mot övriga strävanden att främja lokal och regional verksamhet på massmedieområdet.

I motionen 1976/77: 1495 av herrar Söderström (m) och Sjönell (c) hemställs "att riksdagen beslutar att villkoren för erhållande av stöd till organisationstidskrifter även kommer att innefatta distribution i form av masskorsband".

I motionen anförs att det framför allt för vissa mindre organisationer, t. ex. Sveriges bridgeförbund, är förenat med stora praktiska svårigheter och stora kostnader att upprätta och föra centrala medlemsregister av det slag som krävs för att tidningarna skall kunna distribueras som utgivarkorsband. För dessa organisationer är utgivarkorsband en onödigt dyr distributionsform. Det innebär enligt motionärerna ett slöseri med statliga medel att genom stödkonstruktionen tvinga dessa organisationer att övergå från masskorsbandsdistribution till utgivarkorsband.

I motionen 1976/77: 1496 av herr Wachtmeister i Staffanstorp m. fl. (m) hemställs "att riksdagen uttalar att tidskriftsstödet utvidgas till att omfatta tidskrifter för konsumentintressen enligt de grunder som anförts i denna motion och att detta ges regeringen till känna".

Enligt motionärerna bör de tidskrifter som samarbetar i Föreningen Konsumentmarknadspress behandlas lika i stödavseende. Annars påverkas konkurrensförhållandena dem emellan och presstödsystemet riskerar att komma i konflikt med de tryckfrihetsrättsliga principer som utgör ett så väsentligt inslag i vårt folkstyre. Dessa tidningar. — ICA-Kuriren, Land, Vi, Vi Bilägare och Vår Bostad — bedöms i olika officiella sammanhang som en enhetlig grupp. De har också enligt motionärerna flera gemensamma egenskaper. I motionen föreslås att tidskriftsstödet utvidgas till att omfatta tidskrifter för konsumentintressen (enligt Nämndens för samhällsinformation klassificering), vilkas som

utgivarkorsband distribuerade upplaga utgör minst 90 % av hela upplagan. Samtidigt bör — för att hålla tidskriftsstödet inom den föreslagna ekonomiska ramen — underlaget för beräkning av stödet maximeras till 20 miljoner årsexemplar per tidskrift.

I motionen 1976/77: 1509 av herr Werner m. fl. (vpk) hemställs "5. att riksdagen med ändring i propositionen 1976/77: 99 beslutar fastställa grundbidraget till organisationstidskrifter till 5 000 kr., 6. att riksdagen hos regeringen anhåller om en utredning med syfte att trygga utgivningen av tidskrifter med liten upplaga, med lokal utgivning eller med speciella distributionsproblem, under beaktande av vad som i övrigt i motionen sägs om de politiska partiernas tidskriftsutgivning".

I motionen anförs att det föreslagna stödet diskriminerar vissa tidskrifter ur distributionssynpunkt. Enligt motionen får stödets betydelse ur demokratisk synpunkt inte begränsas av administrativa svårigheter. Motionärerna underkänner därför regeln att tidskrifterna måste till alla delar distribueras som utgivarkorsband eller att de måste vara från en riksorganisation eller ha en utgivning om minst 10 000 årsexemplar. Vidare bedöms det som en inskränkning att endast 1 000 friexemplar får inräknas bland de stödberättigade exemplaren. Lokala fackförbundet har samma uppgifter och berättigande som fackförbundspressen och bör därför vara berättigade till stöd.

I motionen föreslås också viss uppmjukning av reglerna för att ge stöd till tidskrifter som ges ut av politiska partier eller närstående organisationer. Stödet för tidskrifter med lägre antal än 300 000 årsexemplar bör göras större samtidigt som det fasta grundbidraget föreslås höjt till 5 000 kr. Slutligen föreslås att de mindre organisationstidskrifternas situation blir föremål för ytterligare utredning.

I motionen 1976/77: 1506 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp, c, m) hemställs "att riksdagen beslutar att det statliga stödet till organisationstidskrifter skall utgå jämväl till tidskrifter som är organ för sparfrämjande organisationer och som riktar sig till barn och ungdom, samt att den speciella distributionsformen, utdelning i skolorna, jämställs med distribution som utgivarkorsband".

I motionen framhålls att sparfrämjande tidskrifter har en betydelsefull uppgift att fylla i samhället. De vill sprida förståelse för ekonomiska sammanhang och stimulera till en vettig hushållning med enskildas och samhällets resurser. Som exempel på en sådan tidskrift vilken inte blir stödberättigad nämner motionärerna tidskriften Lyckoslantén. Denna distribueras i skolorna och delas kostnadsfritt ut i klasserna. Enligt motionärerna används den bl. a. i undervisningen.

I motionen 1976/77: 1507 av fru Andrén och herr Stensson (båda fp) hemställs "att riksdagen hos regeringen anhåller att möjligheterna att omfördela det totala bidraget prövas så att det fasta bidraget till mindre organisationstidskrifter kan höjas till 5 000 kr. per år".

I motionen anförts att de kostnader som utredningen redovisat för mindre tidskrifter samt det stora antalet remissyttranden som tar upp denna fråga motiverar ett högre fast bidrag för de mindre tidskrifterna. För tidskrifter med större årsupplagor utgör däremot enligt motionen det fasta bidraget en så liten del i förhållande till det samlade stödet att det saknar betydelse. En omfördelning av bidragen bör därför kunna ske inom angiven anslagsram.

I motionen 1976/77: 1508 av herr Johansson i Skärstad (c) hemställs "att riksdagen uttalar, att tidskriftsstöd kan utgå till periodisk publikation som väsentligen framstår som organ för stiftelse med huvudsakligt syfte att verka för sådant ändamål som sägs i 8 § 6) lagen om mervärdesskatt".

I motionen anförts att medan tidskriftsutredningen med ordet "sammanslutning" synes avse "förening, stiftelse eller dylikt" har detta ord i mervärdesskattelagens tillämpning givits en betydligt snävare innebörd. En så snäv avgränsning av begreppet "sammanslutning" som den i mervärdesskattelagen skulle enligt motionären innebära att stödet inte kommer att omfatta vissa publikationer som det är presspolitiskt motiverat att stödja och som har behov av stöd. Enligt motionären synes tidskriftsutredningens anknytning "i princip" till mervärdesskattelagens definitioner samt utredningens egna ord i detta stycke öppna vägen för en generösare tolkning av begreppet sammanslutning än den beskattningsmyndigheterna synes ha bundit sig för.

Frågans tidigare behandling

Frågan om tidskrifternas ekonomiska situation togs upp i två motioner vid 1975/76 års riksmöte. Konstitutionsutskottet anförde med anledning av motionerna (KU 1975/76: 46):

I motionerna 1975/76: 2332, yrkandet 11, och 1975/76: 918 tas upp olika frågor med anknytning till ett statligt stöd till utgivningen av olika tidskrifter. I propositionen anförts att tidskrifternas stora betydelse för demokratin är ostridiga. Tidskrifternas ekonomiska svårigheter och tecknen på att dessa kan komma att ytterligare öka innebär enligt propositionen ett allvarligt hot mot den fria opinionsutbildningen. Det är därför väsentligt att den roll statsmakterna bör spela gentemot olika typer av tidskrifter fastställs. Regeringen har med hänsyn härtill tillsatt en särskild utredning med uppgift att överväga olika möjligheter att skapa ett stöd till distributionen av vissa tidskrifter.

Utskottet delar den bedömning som görs i propositionen om behovet av en skyndsam översyn av möjligheterna att stödja tidskrifter som ges ut av olika ideella och fackliga organisationer. Pressutredningens undersökningar av dessa tidskrifters ekonomiska situation har klart visat att de är i stort behov av stödåtgärder. Det är naturligt att de frågor som tas upp i motionerna 1975/76: 2332 i denna del och 1975/76: 918 kommer att beröras inom arbetet i denna utredning.

Stöd till tidningar och tidskrifter på andra språk än svenska

Propositionen 1976/77: 99

I propositionen 1976/77:99 hemställs att riksdagen skall godkänna de grunder för stöd till tidningar på andra språk än svenska som jag har förordat, 5. till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77: under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000, — — — 9. till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* för budgetåret 1977/78: under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr. 10. till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1977/78: under tolfte huvudtiteln anvisa ett i förhållande till förslaget i prop. 1976/77: 100 bilaga 15 med 600 000 kr. minskat reservationsanslag".

I propositionen föreslås att ett särskilt stöd till invandrantidningar införs. Stöd till allmänna nyhetstidningar på andra språk än svenska som utkommer med minst 24 nummer per år, som riktar sig till invandrare i Sverige och som innehåller aktuell information och debatt i samhällsfrågor och allmänt nyhetsmaterial skall enligt förslaget utgå med 300 000 kr. För varje nummer fr. o. m. 25 t. o. m. 52 bör vidare utgå 7 000 kr. och för varje nummer utöver 52 2 000 kr. Tidning som har lägre periodicitet än ett nummer per vecka bör vara berättigad till detta bidrag endast om utgivaren är en invandrarorganisation av riks-karaktär enligt de riktlinjer som lagts fast i prop. 1975: 26 om riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken m. m.

För att stöd skall erhållas föreslås vissa villkor. Tidningen skall ha minst 2 000 försålda exemplar per nummer inkl. eventuella medlems-exemplar. Med försålda exemplar förstås även lösnummerförsålda exemplar. Dock bör huvuddelen av upplagan vara abonnerad och/eller bestå av medlemsexemplar. Minst 90 % av upplagan bör vara spridd inom Sverige och tidningen bör ha såväl sin redaktion som sin utgivningsort i Sverige. Varje nummer bör bestå av minst 12 sidor, räknat efter tabloidformat. I det fall ett annat format används får en omräkning ske. Tidningen bör vidare till högst 25 % bestå av annonser. Minst 75 % av det redaktionella innehållet bör vara skrivet på annat språk än svenska. Vidare bör antalet friexemplar ej få överstiga 1 000 per utgivningstillfälle.

I propositionen föreslås vidare att tidningar och tidskrifter som inte uppfyller kraven för stöd till allmänna nyhetstidningar eller riksorganisationernas medlemstidningar skall kunna erhålla ett behovsprövat stöd. Statens invandrarverk skall, liksom hittills, få disponera vissa medel för stöd till tidningar och tidskrifter. Några generella regler föreslås inte för detta stöd men vissa riktlinjer fastställs. Stöd bör t. ex. endast beviljas tidningar och tidskrifter som har sin redaktion i Sverige och sin huvudsakliga spridning inom landet. Tidningen skall rikta sig till in-

vandrare i Sverige och till största delen vara skriven på andra språk än svenska. Vidare bör annonsandelen inte få överstiga 25 %. Stödet bör inte utgå med mer än 50 % av vad tidningen skulle ha fått om den varit bidragsberättigad som allmän nyhetstidning eller som medlemsblad. För stöd till gruppen övriga tidningar bör statens invandrarverk enligt propositionen få disponera 150 000 kr.

Förslaget till stöd åt tidningar på annat språk än svenska omfattar också möjligheter att bevilja bidrag till nyetablering och periodicitetshöjning. Skulle det nu föreslagna stödet leda till att en tidning i något enstaka fall får sina konkurrensförutsättningar allvarligt försämrade till följd av att en annan tidning inom samma språkgrupp får stöd som allmän nyhetstidning eller medlemstidning, skall bidrag efter särskild prövning kunna utgå till denna.

Medelsbehovet för stödet till tidningar på andra språk än svenska har i propositionen beräknats till 3,5 milj. kr. I budgetpropositionen har för budgetåret 1977/78 under tolfte huvudtitelns reservationsanslag Åtgärder för invandrare beräknats 600 000 kr. för stöd till tidningar på andra språk än svenska. Med anledning av den nya stödformens införande föreslås att detta anslag minskas med 600 000 kr. i förhållande till förslaget i budgetpropositionen.

Motionerna

I motionen 1976/77: 72 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s) hemställs "att riksdagen uttalar att regeringens i budgetpropositionen aviserade förslag till presstödet till tidningar på annat språk än svenska bör ges en sådan utformning, att stöd till sådana tidningar kan utgå fr. o. m. kalenderåret 1977, enligt de riktlinjer som angavs i KU:s betänkande 1975/76: 46".

I motionen anføres att det både från demokratisk synpunkt och från allmän rättvisesynpunkt är angeläget att samhällets stöd till tidningsutgivning också görs tillämpligt på de tidningar som ges ut av olika invandrargrupper. Enligt motionärerna måste vid utformningen av stödet till dessa tidningar hänsyn tas till att även dessa befolkningsgrupper skall ha rätt till en fri och mångfaldig opinionsbildning. För att uppnå detta måste ett stöd enligt de riktlinjer som riksdagen uttalade sig för vid 1975/76 års riksmöte införas utan ytterligare försening.

I motionen 1976/77: 1469 av fru Diesen m. fl. (m) hemställs "att riksdagen beslutar uttala att tidningar på annat språk än svenska skall ifråga om presstödet behandlas på samma sätt som tidningar som utkommer på svenska språket".

Enligt motionärerna finns det inga bärande skäl varför tidningar som kommer ut på t. ex. finska eller estniska skall ha sämre möjligheter till presstödet än om samma tidning kom ut på svenska. Med hänsyn till att de i allt väsentligt har samma problem som tidningar på

svenska språket och då man i samhället i övrigt vill undvika särlösningar för invandrargrupper finner motionärerna ingen anledning till att tidningar på annat språk än svenska skall särbehandlas när det gäller presstödet.

I motionen 1976/77: 1472 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s) hemställs att riksdagen "3. med anledning av propositionen 1976/77: 99 p. 4 uttalar att stöd till allmänna nyhetstidningar på annat språk än svenska bör utgå i enlighet med vad som anförs i motionen".

I motionen anförs att den premiering som stödkonstruktionen ger till högre periodicitet än ett nummer per vecka skapar problem. Därigenom får tidningar med så stora ekonomiska resurser att de kan finansiera en flerdagarsutgivning ytterligare hjälp av presstödet i konkurrensen med de tidningar som har veckoutgivning. Då det på flertalet språkområden sannolikt inte finns utrymme för fler än en flerdagarsutgivning kan stödet enligt motionärerna därmed få en monopolbildande effekt inom respektive språkområde. Motionärerna föreslår att reglerna ändras så att den ytterligare höjningen av bidraget vid utgivning av fler än 52 nummer per år slopas. Enligt motionärerna är det ur presspolitisk synpunkt viktigare att stimulera till flera pressröster än till ett fåtal monopoltidningar med daglig utgivning.

I motionen 1976/77: 1473 av herr Fagerlund m. fl. (s) hemställs med hänvisning till vad som anförs i motionen 1976/77: 1472 "att riksdagen avslår propositionen 1976/77: 99 såvitt avser p. 10 samt ger regeringen till känna vad som i motionen 1976/77: 1472 anförs rörande dispositionen av viss del av anslaget *Åtgärder för invandrare*".

I motionen 1976/77: 1472 anförs i denna del att propositionens förslag innebär att invandrarverkets möjligheter att bevilja projektbidrag till tidningar av olika slag beskärs kraftigt. En utveckling som på olika sätt försvårar för mindre grupper att skapa egna språkrör eller göra andra insatser för att förbättra kommunikationen inom den egna språkgruppen är enligt motionärerna olycklig. Medlen under anslaget *Åtgärder för invandrare* bör inte minskas i förhållande till budgetpropositionens förslag. Invandrarverket bör få disponera dessa medel inte bara till stöd till tidningar och tidskrifter utan även till andra slag av projektstöd till olika invandrargrupper. De medel som invandrarverket använder till stöd åt tidskrifter bör vidare enligt motionen kunna användas fritt och inte bindas av särskilda regler rörande t. ex. utgivningsfrekvens eller stödets relation till andra stödformer.

I motionen 1976/77: 1509 av herr Werner m. fl. (vpk) hemställs "1. att riksdagen uttalar och ger regeringen till känna att invandrantidningar och -tidskrifter bör ges stöd enligt samma kriterier som gäller för svenska publikationer, 2. att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning av invandrantidningarnas och -tidskrifternas speciella situation".

I motionen anförs att det föreslagna stödet till invandrapressen är

otillfredsställande. Det verkar enligt motionärerna bygga på bristande kunskaper om invandrarpressens mångfald, skiftande karaktär och dessutom om de svåra problem som en lång rad invandartidningar och -tidskrifter brottas med. Enligt motionärernas uppfattning är det fel att tidningar som inte ges ut av någon riksorganisation inte får utgivningsstöd. Den majoritet av invandartidskrifterna som ges ut av lokala och regionala föreningar och utkommer regelbundet blir utan pengar. Motionärerna föreslår att en statlig utredning bör tillsättas med uppdrag att utreda invandartidskrifternas speciella situation. I utredningsarbetet bör hänsyn tas till samtliga invandrargrupper.

Frågans tidigare behandling

Frågan om presstödet till tidningar på annat språk än svenska har tagits upp i riksdagen vid flera tillfällen sedan det statliga presstödet infördes. Vid 1975 års riksmöte anförde konstitutionsutskottet i sitt betänkande (KU 1975: 14):

I förevarande motioner tas upp frågan om möjligheterna för tidningar på annat språk än svenska att erhålla produktionsbidrag enligt reglerna i presstödkungörelsen. Motionsyrkanden rörande bidrag till sådana tidningar har behandlats av riksdagen varje år sedan 1972. Redan i sitt av riksdagen godkända betänkande 1973 (KU 1973: 11) uttalade utskottet att produktionsbidrag i princip bör kunna utgå även för tidning som utkommer på annat språk än svenska om den i övrigt uppfyller förutsättningarna härför. Utskottet har inte funnit anledning att ändra uppfattning i denna fråga.

Syftet med det statliga presstödet är att främja en fri debatt och opinionsbildning genom att i första hand motverka de ekonomiska marknads krafter som under 1950- och 1960-talen tvingat ett stort antal dagstidningar att upphöra med utgivningen. Reglerna i presstödkungörelsen har inte bedömts som ändamålsenliga när det gäller att skapa ett ekonomiskt stöd till tidningar som ges ut av olika invandrar- eller minoritetsgrupper. Enligt utskottets mening bör de ekonomiska problemen för dessa tidningar lösas i annan ordning. I yttrande till inrikesutskottet över motioner rörande stöd till invandartidningar har utskottet förordat att bidrag till dessa tidningar övervägs inom ramen för samhällets stöd på invandrapolitikens område. Med en sådan konstruktion bör det, som utskottet också påpekat i det nämnda yttrandet, vara möjligt att underlätta utgivningen av invandrar- och minoritetstidningar oavsett om de uppfyller förutsättningarna för produktionsbidrag enligt presstödkungörelsen eller ej.

Utskottet avstyrkte ifrågavarande motionsyrkanden. I en reservation (2 m,1 fp) hemställdes att riksdagen i skrivelse till regeringen skulle anhänga om sådana preciseringar av reglerna för det statliga stödet till dagstidningar "att produktionsbidrag för tidningar på annat språk än svenska kan utgå fr. o. m. innevarande år". Reservanterna anförde bl. a.:

Tidningar som uppfyller kraven på produktionsstöd enligt presstödkungörelsen skall inte diskrimineras för att de är skrivna på annat språk än svenska. Det är stötande att t. ex. Estniska Dagbladet år efter år

förvägras stöd enbart därför att tidningen är skriven på estniska. Vi hänvisar till utförlig argumentering i flera motioner till årets riksdag och till inlägg i riksdagens debatt om presstöd den 13 mars.

Det finns också tidningar utgivna i Sverige på annat språk än svenska vilka inte är berättigade till presstöd enligt presstödkungörelsen. Vissa av dessa vänder sig till svenska medborgare, andra till invandrare som inte är svenska medborgare. Dessa tidningar bör, som vi hävdade i avvikande mening till utskottets yttrande 1975: 2y till inrikesutskottet, ha särskilda möjligheter att erhålla stöd. Inom konstitutionsutskottet har vi inte anledning att ta ställning till i vilka former sådant stöd bör utgå. Det viktiga för oss i detta sammanhang är att slå fast att tidningar inte skall hindras få produktionsstöd enbart därför att de är skrivna på annat språk än svenska.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Frågan om ett särskilt produktionsstöd till invandrantidningar togs vid 1975 års riksmöte också upp i två motioner som remitterades till inrikesutskottet. I sitt yttrande till inrikesutskottet (KU 1975: 2 y) anförde konstitutionsutskottet att reglerna i presstödkungörelsen inte bedömdes som ändamålsenliga när det gäller att skapa ett ekonomiskt stöd till tidningar som ges ut av olika invandrar- och minoritetsgrupper. Enligt utskottets mening borde dessa tidningars stödbehov tillgodoses inom ramen för samhällets stöd på invandrapolitikens område.

I avvikande mening (2 m, 1 fp) anfördes att reglerna för presstöd måste preciseras så att produktionsbidrag för tidningar på annat språk än svenska kan utgå fr. o. m. innevarande år men att möjligheter bör skapas för ett statligt stöd även till i Sverige utgivna tidningar och tidskrifter som ges ut på annat språk än svenska men som inte kan få presstöd enligt presstödkungörelsen.

Inrikesutskottet föreslog i sitt betänkande (InU 1975:) att det inom ramen för anslaget Åtgärder för invandrare skulle anvisas 400 000 kr. till stöd i form av projektbidrag till tidningar och tidskrifter på främmande språk som ges ut här i landet och riktar sig till invandrar- och minoritetsgrupper i Sverige. Utskottets ställningstagande var enhälligt, men i ett särskilt yttrande förklarade representanter för moderata samlingspartiet och folkpartiet att invandrantidningar även borde kunna få bidrag enligt presstödkungörelsen. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Frågan om presstöd till tidningar som ges ut på annat språk än svenska togs upp i flera motioner även vid 1975/76 års riksmöte. I sitt betänkande (KU 1975/76: 46) med anledning av propositionen 1975/76: 131 om statligt stöd till dagspressen jämte motioner anförde konstitutionsutskottet i denna del bl. a.

Enligt utskottets mening är det uppenbart att de regler som gäller för presstödet inte är ändamålsenliga för ett stöd till de tidningar som kommer ut på annat språk än svenska. Som framhållits är syftet med presstödet att främja en fri debatt och opinionsbildning genom att bevara en mångfald bland pressen. På den allmänna pressmarknaden åstadkoms

detta genom att de ekonomiskt svaga tidningarna ges en möjlighet att överleva. På detta sätt motverkas en ökad monopolbildning på de regionala tidningsmarknaderna. Av naturliga skäl har det därvid varit nödvändigt att ange en minsta upplagestorlek för de tidningar som på detta sätt skall ges en möjlighet att fortsätta med utgivningen.

De s. k. invandartidningarna kan sägas arbeta inom ett antal delmarknader vars storlek begränsas av resp. språkgruppers storlek bland invandrarna. För att en enskild tidning skall uppnå minimigränsen för att erhålla produktionsbidrag krävs att en jämförelsevis stor andel av resp. invandrargrupp enar sig kring prenumeration av denna enda tidning. För flertalet språkgrupper torde det på kort sikt inte finnas utrymme för mer än en allmän nyhetstidning av sådan storlek och periodicitet som krävs för presstödet enligt de allmänna riktlinjerna. Den tidning som uppnår en sådan storlek får, om den då erhåller presstöd, dessutom ett sådant resursmässigt övertag över tänkbara konkurrenser att dessas situation förvärras ytterligare. I stället för att främja en fri debatt genom att skapa flera pressröster riskerar därför det allmänna presstödet att, om det oförändrat görs tillämpligt på invandartidningarna, medverka till en monopolsituation på de små delmarknader inom vilka dessa tidningar arbetar. Denna effekt är direkt motsatt syftet med presstödet.

En slutsats av detta resonemang måste enligt utskottets mening bli att stödet till tidningar på annat språk än svenska måste utgå i annan ordning än enligt de regler som gäller för presstödet i övrigt. Det är därvid viktigt att beakta att detta stöd måste utformas så att det så långt möjligt får samma effekter som det allmänna presstödet — dvs. befrämjar en fri debatt och opinionsbildning. Rent principiellt bör det stöd som ges till dessa tidningar inrymmas i det allmänna presstödet.

Enligt utskottets mening bör denna fråga övervägas ytterligare. Därvid bör undersökas möjligheten att anvisa medel till dessa tidningar över ett särskilt anslag. Vid utformningen av de regler som skall gälla vid fördelningen av dessa medel bör beaktas att syftet med presstödet för dessa tidningar är detsamma som för det övriga presstödet. Därvid erhålls en garanti för att stödet endast går till sådana projekt som är väl underbyggda och verkligen fyller en informativ och opinionsbildande funktion. Vidare bör beaktas att dessa tidningar också kan komma att erhålla del av de stödåtgärder vilka övervägs av den nyligen tillsatta tidskriftsutredningen. Det bör också övervägas att i presstödsförordningen införa ett stadgande av vilket framgår att presstöd till tidningar på andra språk än svenska utgår i särskild ordning.

Det bör enligt utskottets mening ankomma på regeringen att besluta om i vilka former dessa överväganden skall ske. Utskottet utgår ifrån att resultatet av den begärda översynen kan föreligga i så god tid att anslag enligt den nya ordningen kan utgå redan från kalenderåret 1977. Härvid bör det vara möjligt att på tilläggsbudget uppföra ett anslag för budgetåret 1976/77. Storleken på detta anslag får bli beroende av de tidigare nämnda övervägandena. Vad utskottet anfört i denna fråga bör ges regeringen till känna.

I en reservation (4 c) hemställdes att riksdagen till stöd till tidningar på annat språk än svenska under trettonde huvudtiteln till åtgärder för invandrare utöver tidigare anvisade medel skulle anvisa 1 000 000 kr. samt ge regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande presstöd

till tidningar på annat språk än svenska.

I motiveringen anförde reservanterna att den del av utskottets betänkande som börjar med orden "Det bör enligt" och slutar med orden "regeringen till känna" bort ersättas av följande text:

Det bör enligt — — — överväganden skall ske. Den av utskottet begärda översynen bör ske med största skyndsamhet. Situationen för många invandartidningar är dock redan nu så besvärlig att det i avsakta på den nya utredningens resultat är nödvändigt att ställa ytterligare medel till förfogande för dessa tidningar redan fr. o. m. det nya budgetårets början.

I motionen 1975/76: 2300 av herr Nordin m. fl. (c) föreslås utöver det belopp som angetts i budgetpropositionen 1975/76: 100 att ytterligare 1 milj. kr. bör anvisas för projektstöd till i Sverige utgivna tidningar och tidskrifter på främmande språk. Utskottet finner motionsförslaget välmotiverat och ansluter sig till detsamma. Med hänsyn till att stora invandrargrupper givits rösträtt i de kommunala valen i år framstår det som nödvändigt med en omedelbar förstärkning av detta tidningsstöd. Därmed ökas förutsättningarna för en nyanserad och allsidig valdebatt bland olika invandrargrupper. Medlen bör disponeras av invandrarverket i enlighet med redan gällande ordning. Vad utskottet anför i denna del bör ges regering till känna.

I två reservationer (2 m, 1 fp) hemställdes att riksdagen skulle uttala att tidningar på annat språk än svenska skall i fråga om presstöd behandlas på samma sätt som tidningar som utkommer på svenska språket. Reservanten (fp) anförde:

8. Diskrimineringen av invandartidningarna måste upphöra. De tidningar som i övrigt uppfyller förutsättningarna för presstöd skall som invandrarverket framhållit ges detta oavsett på vilket språk de skrivs. Folkpartiet har i en reservation till inrikesutskottets betänkande InU 1975/76: 36 om invandrapolitiken föreslagit en förstärkning av det stöd som utgår till tidskrifter som ges ut av olika invandrargrupper. Enligt vår mening skall detta stöd *reserveras till de organ som inte uppfyller förutsättningen för presstöd*. Utskottsmajoritetens förslag att nu skjuta på lösningen av denna fundamentala rättvisefråga genom ytterligare utredning är bara ett nytt försök att i det längsta upprätthålla en snäll särbehandling av dessa tidningar (reservation nr 9).

Reservanterna (2 m) anförde:

Behandlingen av tidningar på annat språk än svenska är ett belysande exempel på hur ett selektivt presstöd kan utnyttjas så att det diskriminerar vissa tidningar. Utskottsmajoriteten är inte heller i år beredd att ge invandartidningar ett presstöd av samma omfattning som de svensk-språkiga tidningarna. Frågan om diskrimineringens upphörande behöver inte utredas ytterligare. Det räcker med att ange i presstödsförordningen att presstöd skall utgå till tidningarna oavsett på vilket språk de utkommer.

Konstitutionsutskottet inhämtade yttrande rörande motionerna från inrikesutskottet. I sitt yttrande (InU 1975/76: 3y) anförde inrikesutsköt-

tet att det inte hade något att erinra mot att en undersökning gjordes av en samordning av det allmänna presstödet och det speciella stöd till invandartidningar som hanteras av invandrarverket. Utskottet framhöll att om en ny ordning genomfördes redan under nästa budgetår får detta återverkningar för anslaget Åtgärder för invandrare. Denna konsekvens bör i så fall övervägas i sammanhanget.

I avvikande mening (4 c) anfördes att invandartidningarna under mellantiden tills det nya stödet genomförts inte skulle vara sämre ställda än annan press. De medel som stod till invandrarverkets förfogande för det aktuella ändamålet borde därför ökas med 1 milj. kr.

I en annan avvikande mening (2 m, 2 fp) anfördes att tidningar som uppfyller kraven för presstöd bör få detta oavsett på vilket språk de trycks. Vid sidan om det allmänna presstödet kan det finnas behov av att stödja publikationer som ges ut av olika invandrargrupper och språkliga minoritetsgrupper och som inte uppfyller förutsättningarna för allmänt presstöd. Särskilt stöd bör därför kunna utgå över anslaget Åtgärder för invandrare.

Riksdagen beslöt i enlighet med konstitutionsutskottets förslag.

Anslag till presstödsnämnden

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen hemställs att riksdagen skall "till Presstödsnämnden för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 1 174 000 kr."

Presstödsnämnden har till uppgift att fördela det statliga stödet till dagspressen. Därutöver åligger det presstödsnämnden att följa och analysera den ekonomiska utvecklingen för olika tidningsgrupper och övriga väsentliga förändringar inom dagspressen, att rapportera om utfallet av de presstödjande åtgärderna och om förändringar inom tidningsägandet.

Propositionen 1976/77: 99

De i propositionen 1976/77: 99 föreslagna stödåtgärderna föranleder en utökad verksamhet för presstödsnämnden. Med hänsyn härtill hemställs i propositionen att riksdagen skall "7. till Presstödsnämnden för budgetåret 1977/78 under åttonde huvudtiteln utöver i prop. 1976/77: 100 bil. 11 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 400 000 kr."

Skatt på annonser och reklam

Propositionen 1976/77: 99

Enligt lagen (1972: 266) om skatt på annonser och reklam utgör annonsskatten för annonser i dagspressen 6 % och för andra annonser

10 % av vederlaget exkl. skatt. Riksskatteverket återbetalar dock en så stor del av erlagd skatt som svarar mot en skattepliktig annonsomsättning om högst 3 milj. kr. för helt år. Dessa återbetalningsregler — det skattefria grundavdraget — erbjuder därmed en skatteåterbäring per år med upp till 180 000 kr. för allmän nyhetstidning och 300 000 kr. för populär- eller facktidning.

I propositionen föreslås att det skattefria grundavdraget höjs till 6 milj. kr. Detta innebär enligt propositionen att drygt 100-talet tidningar får en höjd återbäring. För drygt hälften av dessa blir återbäringen dubbelt så stor som f. n., och för resten skulle följden bli inte endast viss höjning av återbäringen utan också att skyldigheten att inbetala skatt kan falla bort. I propositionen hemställs sålunda att riksdagen skall "anta förslaget till lag om ändring i lagen (1972: 266) om skatt på annonser och reklam".

Frågans tidigare behandling

Vid 1975/76 års riksmöte begärdes i en motion (fp, m) att riksdagen skulle besluta att upphäva skatten på annonser och reklam. Skatteutskottet avstyrkte i sitt betänkande (SkU 1975/76: 38) motionen. I en reservation (fp) yrkades bifall till motionsyrkandet. Riksdagen följde skatteutskottet.

Med anledning av propositionen 1975/76: 131 om statligt stöd till dagspressen begärdes i en motion att skatten på annonser och reklam skulle upphävas. I en annan motion hemställdes att, i det fall detta yrkande skulle avslås, det skattefria grundbeloppet skulle höjas till 5 milj. kr. I en tredje motion yrkades på en utredning om reklamskattens avskaffande.

Konstitutionsutskottet avstyrkte i sitt betänkande (KU 1975/76: 46) motionerna med hänvisning till att förslaget att avskaffa annonskatten redan avstyrkts av skatteutskottet under dåvarande riksmöte. I en reservation (2 m) hemställdes om en skyndsam utredning rörande avskaffande av reklamskatten. I en annan reservation (fp) hemställdes att riksdagen skulle besluta att upphäva annonskatten. I en tredje reservation (fp) yrkades att riksdagen under förutsättning av avslag på den andra reservationen skulle besluta om en höjning av det skattefria grundavdraget till 5 milj. kr.

Riksdagen beslöt i enlighet med konstitutionsutskottets förslag.

Utredning rörande annonsbladens inverkan på dagstidningarnas ekonomi

Motionen

I motionen 1976/77: 232 av herr Gustavsson i Ängelholm m. fl. (s) hemställs "att riksdagen hos regeringen anhåller att en utredning tillställs med direktiv att utreda vilken inverkan annonsbladen har på dags-

tidningarnas ekonomi samt att föreslå lämpliga åtgärder för att motverka eventuella negativa effekter på seriös tidningsutgivning”.

I motionen anføres att annonsintäkterna utgör en väsentlig del av tidningarnas ekonomi. Det finns därför anledning att se med oro på annonsbladens växande antal. Genom att dessa inte har några journalistiska ambitioner har de inga eller mycket begränsade redaktionella kostnader. Det uppstår därigenom en konkurrens på olika villkor mellan dessa och dagstidningarna om annonsörerna. Denna utveckling kan leda till att tidningarnas möjlighet att basera sin ekonomi på annonsmarknaden försämras. Behovet av direkta stödåtgärder från samhällets sida ökar därigenom ytterligare.

Frågans tidigare behandling

Frågan om annonsbladens inverkan på dagstidningarnas ekonomi har uppmärksammats i olika sammanhang. Vid 1975/76 års riksmöte anförde konstitutionsutskottet i denna fråga (KU 1975/76: 46):

Frågan om annonsbladens betydelse för tidningarnas ekonomi har uppmärksammats i olika sammanhang. Pressutredningen ansåg att statsmakterna noga bör följa utvecklingen på detta område och vidta åtgärder om det ekonomiska underlaget för dagspressens redaktionella utveckling skulle hotas. Vid remissbehandlingen av utredningens förslag delade flertalet remissinstanser denna uppfattning. Även tidningsbranschen har ägnat frågan stor uppmärksamhet. Tidningsutgivareföreningen har t. ex. uttalat att medlemsföretag inte bör ge ut annonsblad som konkurrensmedel gentemot andra reguljära tidningar. Enligt propositionen bör tidningarna bl. a. försöka att möta konkurrensen från annonsbladen genom olika samarbetsåtgärder.

Som framhålls i propositionen bör frågan om annonsbladens utveckling även fortsättningsvis följas med uppmärksamhet. Enligt utskottets mening är detta en väsentlig uppgift för presstödsnämnden. Nämnden bör få i uppdrag att följa utvecklingen på detta område och att redovisa sina erfarenheter för regeringen.

Utskottet

Allmänt

Som konstitutionsutskottet framhöll i sitt betänkande rörande en förstärkning av presstödet vid 1975/76 års riksmöte är det i första hand pressens betydelse för att vidmakthålla och fördjupa det svenska folkstyret som motiverar ett statligt stöd till dagstidningarna. Pressen och övriga massmedier har en vital betydelse för att upprätthålla en fortlöpande kommunikation mellan förtroendevalda och övriga medborgare liksom mellan olika fackliga, ideella och andra grupper i samhället. Massmedierna ger medborgarna en stor del av den information som är nödvändig för att de skall kunna ta ställning till aktuella samhällsfrågor. Massmedierna har också viktiga uppgifter som granskare av den verk-

samhet som bedrivs inom olika delar av samhället. För kommunikationen inom och mellan olika organiserade samhällsintressen är särskilt dagspressen och de olika organisationstidskrifterna av avgörande betydelse.

Genom det statliga presstödet som införts i början av 1970-talet och därefter successivt byggts ut har tidningsdöden i vårt land i stort sett avstannat. Produktionsbidragen till lågtäckningstidningarna har härvid varit av särskild betydelse. Genom samdistributionsrabatten har betydande rationaliseringar och kostnadsbesparingar uppnåtts för samtliga tidningstyper. Det förra året införda etableringsstödet kommer att skapa förbättrade möjligheter för olika grupper att skapa egna språkrör av typen fådagarstidning. Genom ökad produktionssamverkan — till vilken statligt stöd kan utgå — har tidningarna möjligheter att ytterligare rationalisera sin verksamhet.

Under behandlingen vid föregående riksmöte av regeringens proposition med förslag till ökat statligt stöd till dagspressen uppmärksammade konstitutionsutskottet också den svåra situation som flertalet av organisationstidskrifterna befinner sig i. I propositionen redogjordes för den då tillsatta tidskriftsutredningen vilken hade till uppgift att överväga olika möjligheter att skapa ett stöd till distributionen av vissa tidskrifter. Enligt utskottet var det angeläget med en skyndsam översyn av möjligheterna att stödja tidskrifter som ges ut av olika ideella och fackliga organisationer.

Mot bakgrund av organisationstidskrifternas stora betydelse för samhällsdebatten och de stora kostnadsökningarna under senare år föreslår regeringen i propositionen 1976/77: 99 att ett statligt stöd skall inrättas till utgivningen av dessa tidskrifter. Förslaget bygger i allt väsentligt på tidskriftsutredningens förslag. Utskottet behandlar i detta betänkande propositionen med följdmotioner samt förslagen i budgetpropositionen (1976/77: 100) angående presstödjande ändamål. Dessutom tas upp två motioner som väckts under den allmänna motionstiden vilka berör hörande frågor.

Anslag till presstödjande åtgärder

I budgetpropositionen hemställs att riksdagen till stöd till dagspressen för budgetåret 1977/78 skall anvisa ett förslagsanslag av 189 milj. kr. Till Pressens lånefond föreslås ett investeringsanslag av 15 milj. kr. I propositionen 1976/77: 99 föreslås dels vissa ändringar i grunderna för samdistributionsrabatten till dagstidningarna, dels att anslaget till presstödjande ändamål med anledning därav skall höjas med 18 milj. kr.

Samdistributionsrabatten för dagstidningar infördes den 1 januari 1970. Syftet var att med hjälp av rabatten stimulera tidningarna till ökad samdistribution för att därmed bl. a. uppnå totalt sett lägre distributionskostnader. Samdistributionsrabatten har uppnått sitt syfte. I dag

deltar med ett undantag samtliga abonnerade flerdagstidningar i systemet. Rabatten utgår f. n. med tre öre per samdistribuerat exemplar. I propositionen föreslås en differentierad höjning av rabatten som innebär att den höjs till sex öre för de första 10 000 000 årsexemplaren och till fyra öre för exemplaren mellan 10 000 000 och 21 000 000. För exemplaren därutöver bör rabatten enligt förslaget vara oförändrad tre öre. Vidare föreslås vissa skärpningar av reglerna för rabatten. Enligt de föreslagna reglerna kommer den s. k. likaprisprincipen endast att gälla de tidningar som har undertecknat förbindelse att avstå från egen distribution inom alla områden där rabatterad samdistribution förekommer resp. att överlämna hela distributionssystemet till postverket eller ett distributionsföretag.

Sedan rabatten senast höjdes år 1972 har distributionskostnaderna ökat med 100 %. Enligt presstödsnämndens beräkningar har rabattens andel av de totala distributionskostnaderna minskat från ca 12—15 % till 6—7 %. Enligt nämnden kan man inte bortse från riskerna för att i vart fall de större högtäckningstidningarna vid en utebliven höjning kan överväga en återgång till distribution i egen regi på utgivningsorten. Detta skulle enligt utskottets mening vara en olycklig utveckling. Den höjning av samdistributionsrabatten och den skärpning av reglerna som föreslås i propositionen synes med hänsyn härtill välmotiverad. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen i dessa delar.

Under utskottsbehandlingen av propositionen har utskottet uppmärksammat på förhållandet att de nuvarande reglerna visserligen utesluter s. k. annonsblad från möjligheten att erhålla samdistributionsrabatt men ändå ger dessa möjlighet att delta i samdistribution. Enligt utskottets mening bör regeringen vid översynen av presstödsförordningen (1976: 336) överväga ett förtydligande av reglerna på denna punkt. Eftersom syftet med samdistributionsrabatten är att stödja den reguljära pressen bör av förordningen klart framgå att för deltagande i samdistribution erfordras att deltagande tidnings upplaga är i huvudsak betald och att priset är skäligt. Detta bör ges regeringen till känna.

I motionerna 1976/77: 1472 och 1976/77: 1509 hemställs att riksdagen skall uttala att produktionsbidragen till dagstidningarna bör räknas upp. Enligt utskottets mening har presstödet hittills varit framgångsrikt för strävandena att bevara en mångfald på tidningsmarknaden. Den snabba kostnadsutvecklingen skapar dock stor oro. Det är nödvändigt att tidningarna möter denna med kraftfulla insatser i kostnadsbesparande syfte. En ytterligare uppräknig av produktionsbidragen kommer trots sådana åtgärder att bli nödvändig. De hittills goda resultaten av samhällets presstöd kommer endast att kunna bevaras genom en fortsatt kombination av selektiva och generella stödåtgärder. Merparten av stödet måste även fortsättningsvis gå till de lågtäckningstidningar som bl. a. på grund av underläge på annonsmarknaden inte kan täcka sina utgifter

genom inkomster från tidningsrörelsen och som därför är beroende av produktionsbidragen för sin fortsatta existens. Utskottet förutsätter att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på dessa frågor även utan något särskilt uttalande från riksdagen. Med vad utskottet anfört är motionerna i denna del besvarade.

Stöd till organisationstidskrifter

I propositionen 1976/77: 99 föreslås som framhållits att ett statligt stöd skall införas till organisationernas tidskrifter. Stöd skall utgå dels till medlemsblad, dels till tidskrifter som är organ för religiösa, nykterhetsfrämjande, politiska, miljövårdande, idrottsliga, försvarsfrämjande organisationer samt organisationer som företräder handikappade eller arbetshindrade. Stödet föreslås vidare omfatta politiska tidskrifter vilka utan att vara organ för politiskt parti ändå har en nära anknytning till ett parti. Den avgränsning av kretsen stödberättigade tidskrifter som föreslås ansluter i allt väsentligt till den gränsdragning som redan tidigare gjorts i fråga om befrielse från mervärdeskatt.

Stödet skall enligt propositionens förslag utgå med ett fast bidrag per år på 2 500 kr. per tidskrift. Därutöver bör för de första 300 000 års-exemplaren utgå ett bidrag med 30 öre/exemplar. För exemplar därutöver utgår ett successivt avtrappat stöd. För årsexemplar över 10 milj. utgör stödet 12 öre per exemplar. Enligt förslaget höjs bidraget med 10 % för tidningar med mellan 10 och 15 utgivningar per år och med 20 % för fler utgivningar. Bidraget utgår i huvudsak endast till tidskriftsexemplar som distribueras som utgivarkorsband. Undantagna från stöd är tidskrifter som ges ut av lokalt eller regionalt verksamma organisationer.

Det i propositionen föreslagna stödet till organisationstidskrifter har föranlett ett flertal motionsyrkanden. I motionen 1470 hemställs att riksdagen med avslag på propositionen skall anhålla hos regeringen om en ny utredning. I motionen 1509 hemställs om en utredning i syfte att trygga utgivningen av tidskrifter med liten upplaga, med lokal utgivning eller med speciella distributionsproblem. I motionerna 1471, 1492 och 1496 föreslås att kretsen stödberättigade tidskrifter vidgas så att även tidskrifter för konsumentintressen omfattas av stödet under förutsättning att upplagan till minst 90 % distribueras som utgivarkorsband. I motionerna 1472 och 1494 tas upp frågan om stöd även till regionala och lokala organisationers tidskrifter. Grundbidraget föreslås i motionerna 1493, 1507 och 1509 höjt till 5 000 kr. I motionen 1493 föreslås vidare en årlig automatisk höjning av stödet som motsvarar skillnaden mellan ökningen av kostnaderna för postdistribution av tidskrifter och kostnadsindex. Motionärerna förordar också en ändring i reglerna för hur annonsvolymen i tidskrifterna skall beräknas. I motionen 1495 föreslås att även tidskrifter som distribueras som masskorsband skall kunna

erhålla stöd. I motionen 1506 föreslås att sparfrämjande organisationer skall erhålla stöd till distributionen av tidskrifter via skolorna. Slutligen tas i motionen 1508 upp frågan om tidskriftsstöd skall kunna utgå även till periodisk publikation som utges av stiftelse.

Av vad utskottet inledningsvis anfört framgår att ett statligt stöd till organisationernas tidskriftsutgivning är en angelägen reform. Tidskriftsutredningen och 1972 års pressutredning har visat på framför allt de organisationsanknutna tidskrifternas stora betydelse för den demokratiska processen i vårt samhälle. Fria och självständiga organisationer, som fungerar som bärare av idéer, är en garanti för en mångskiftande och allsidig debatt. Tidskrifterna spelar en central roll för organisationernas hela verksamhet. Det är med hänsyn härtill av stor betydelse för samhällsdebatten att olika organisationer har möjlighet att fortsätta utgivningen av sina tidskrifter. Som framhålls i propositionen 1976/77: 99 skulle inskränkningar eller nedläggningar av folkrörelsernas tidskrifter få mycket allvarliga följder för debatten i det svenska samhället, såväl genom det tomrum i presskåren som ett nedlagt språkrör skulle efterlämna, som genom de följder detta skulle få för organisationens hela verksamhet.

Tidskriftsutredningens analyser av organisationstidskrifternas ekonomi visar att kostnadsökningarna under 1970-talet varit mycket kraftiga. Organisationerna har i många fall mött denna utveckling med rationaliseringsåtgärder, formatminskningar osv. Vid 1975/76 års riksmöte beslöt riksdagen att den subvention till tidningsutgivning, som postverkets underskott i tidningsrörelsen inneburit skall avvecklas successivt. I dag hotar den fortsatta kostnadsutvecklingen inte minst på distributionsidan hela utgivningen av ett stort antal tidskrifter. För att förhindra en sådan utveckling måste de nya statliga stödåtgärderna komma organisationerna till del utan ytterligare dröjsmål.

Utskottet tillstyrker sålunda att ett statligt stöd till organisationstidskrifterna införs i enlighet med propositionens förslag. Utskottet vill dock i detta sammanhang, liksom föredraganden i propositionen, framhålla att effekterna av stödet måste bli föremål för största uppmärksamhet. Stödet innebär insatser av ett helt nytt slag på ett nytt område. Det kan inte uteslutas att reglerna sedan de tillämpats i praktiken någon tid kommer att behöva revideras i vissa avseenden. Med hänsyn härtill är det väsentligt att presstödsnämnden vid tillämpningen uppmärksammar de behov som kan finnas att överarbeta stödbestämmelserna i olika avseenden och att regeringen, så snart tillräcklig erfarenhet föreligger, genomför en översyn av tidskriftsstödet och tar de initiativ till ändringar som därvid visar sig önskvärda.

I ett avscende bör enligt utskottets mening en komplettering göras redan nu i de föreslagna reglerna. I motionerna 1471, 1492 och 1496 påpekas att den föreslagna avgränsningen av kretsen stödberättigade

tidskrifter kan få konsekvenser för konkurrensförhållanden mellan tidskrifter av likartad karaktär där bara den ena är utgiven av en organisation och därmed stödberättigad. Motionärerna hänvisar till tidningen Ica-kuriren vilken inte blir stödberättigad samtidigt som den konkurrerar med flera folkrörelseägda tidningar med en stor andel konsumentupplysande innehåll.

Som tidskriftsutredningen framhållit befinner sig organisations- och folkrörelsetidskrifterna som regel inte i upplagekonkurrens med andra tidskrifter inom sitt område. Fackpressen torde därför i allmänhet inte skadas av det stöd som nu föreslås utgå till organisationstidskrifter. I enstaka fall finns emellertid risker för icke avsedda störningar i konkurrensförhållandena mellan tidskrifter med likartat innehåll och jämförbar inriktning. Ett omfattande stöd till fyra av de fem tidskrifter som enligt NSI:s klassificering betecknats som konsumentfackpress skulle sannolikt få sådana effekter. I de fall då ett omfattande stöd till en eller flera organisationstidskrifter leder till en allvarlig snedvridning av konkurrensförhållandena bör enligt utskottets mening bidra efter enahanda regler kunna utgå även till eljest icke bidragsberättigade tidskrifter. Ett sådant stöd bör dock inte kunna utgå med högre belopp än vad som kan komma någon av de jämförbara organisationstidskrifterna till del. Vad utskottet anfört i denna del bör ges regeringen till känna.

Med vad utskottet ovan anfört är syftet i motionerna 1471, 1492 och 1496 i allt väsentligt tillgodosett. En konstruktion av stödregler i enlighet med motionernas förslag är enligt utskottets mening olämplig av principiella och praktiska skäl. En sådan avgränsning skulle lätt kunna leda till en mycket stor vidgning av kretsen stödberättigade tidskrifter och stödet skulle kunna komma att omfatta tidskrifter av en helt annan typ än den som stödet är avsett för. Utskottet avstyrker sålunda ifrågasvarande motionsyrkanden.

De fortsatta övervägandena rörande stödets framtida konstruktion som utskottet i det föregående förordat bör även omfatta de frågor rörande stöd till lokala och regionala organisationers tidskrifter som föreslås i motionerna 1472 och 1494. F. n. saknas en tillräckligt god kartläggning av förekomsten av sådana tidskrifter för att det skall vara möjligt att bedöma konsekvenserna av en utvidgning av stödet till att omfatta även dessa tidskrifter. Regeringen är också oförhindrad att i detta sammanhang uppmärksamma de problem som påpekas i motionen 1509 för mindre tidskrifter med speciella distributionsproblem. Motionerna 1472 och 1495 bör anses besvarade med vad utskottet ovan anfört.

De övriga förslag rörande ändringar i stödreglerna som framförts i motionerna 1493, 1506, 1507, 1508, 1509 samt 1495 bör enligt utskottets mening inte övervägas förrän de nu föreslagna reglerna tillämpats i

praktiken och blivit föremål för den föreslagna utvärderingen. Utskottet avstyrker med hänsyn härtill motionsyrkandena i dessa delar. Av vad utskottet ovan anfört framgår att utskottet även avstyrker yrkandet i motionen 1470.

I yttrande till konstitutionsutskottet (SkU 1976/77: 4 y) har skatteutskottet aktualiserat frågan om det nu föreslagna tidskriftsstödet skall följas upp med en översyn av mervärdeskattesystemet i denna del. Genom att tidskriftsstödet i stort sett går till de nu mervärdeskattebefriade tidskrifterna skulle en önskvärd förenkling av skattereglerna på detta område kunna åstadkommas om skattebefrielsen helt ersattes av tidskriftsstödet.

Enligt konstitutionsutskottets mening är detta en skatteteknisk fråga som bör övervägas i särskild ordning. Regeringen är oförhindrad att, som skatteutskottet förordar, låta ytterligare utreda frågeställningen.

Tidningar och tidskrifter på annat språk än svenska

Enligt propositionens förslag kommer tidskrifter och tidningar som ges ut i Sverige på annat språk än svenska att erhålla stöd i särskild ordning. För allmänna nyhetstidningar som ges ut med 24 nummer per år föreslås ett fast bidrag med 300 000 kr. För varje nummer fr. o. m. 25 t. o. m. 52 bör vidare utgå 7 000 kr. och för varje nummer utöver 52 2 000 kr. Vidare gäller vissa regler rörande format, annonsandel osv. För invandrarnas riksorganisationers medlemstidskrifter föreslås ett särskilt stöd, som skall utgå med 2 500 kr. per tidning samt 90 öre för varje som utgivarkorsband distribuerat medlemsexemplar. Bidraget föreslås förhöjt med 10 % vid 10—15 utgivningar per år och med 20 % vid 16—23 utgivningar. Slutligen föreslås att invandrarverket skall kunna bevilja behovsprövade bidrag till tidningar vilka inte inryms i dessa grupper. Till sådant stöd föreslås invandrarverket få disponera 150 000 kr.

I propositionen föreslås att sammanlagt 3,5 milj. kr. skall anslås till stöd till dessa tidningar under budgetåret 1977/78. Med hänvisning härtill föreslås att anslaget Åtgärder för invandrare under tolfte huvudtiteln skall minskas med 600 000 kr. i förhållande till vad som föreslagits i budgetpropositionen. Enligt gällande regler disponerar invandrarverket denna summa till stöd åt sådana tidningar som nu kommer att omfattas av de nya stödformerna.

Propositionens förslag i denna del har föranlett ett flertal motionsyrkanden. I motionerna 1469 och 1509 föreslås att riksdagen skall uttala att tidningar på annat språk än svenska i fråga om presstöd skall behandlas på samma sätt som svenskspråkiga tidningar. I motionen 1472 föreslås att svenska organisationer som ger ut tidskrifter på annat språk än svenska skall erhålla stöd enligt de regler som gäller för det allmänna tidskriftsstödet. Såvitt gäller medlemstidningar bör dock de mer

generösa regler tillämpas som gäller för invandrarnas riksorganisationers medlemstidningar. I motionen föreslås vidare att reglerna för stöd till allmänna nyhetstidningar ändras så att ytterligare stöd ej utgår för fler utgivningar än 52 per år. I motionen 1473 hemställs att anslaget Åtgärder för invandrare ej skall minskas i förhållande till förslaget i budgetpropositionen. Enligt motionärerna skall invandrarverket även fortsättningsvis kunna disponera dessa medel till tidningsstöd. I motionen avstyrks den föreslagna begränsningen till 150 000 kr. för stödet till s. k. övriga tidningar.

I motionen 1509 föreslås att riksdagen skall hemställa om en särskild utredning av invandartidningarnas och invandartidskrifternas speciella situation.

I motionen 72, vilken väckts under den allmänna motionstiden begärs att stöd till tidningar på annat språk än svenska i enlighet med de riktlinjer som riksdagen uttalade sig för vid föregående riksmöte skall utgå fr. o. m. kalenderåret 1977.

Arbetsmarknadsutskottet har i yttrande (AU 1976/77:1 y) tillstyrkt propositionens förslag i denna del och avstyrkt yrkandena i följdmotionerna. Enligt AU är de föreslagna reglerna för stöd till invandartidskrifterna förmånligare än om reglerna inom det allmänna presstödet skulle tillämpas även för dessa tidningar. AU förutsätter dock att effekterna av det föreslagna stödsystemet noga följs och att regeringen är beredd att snabbt föreslå förändringar om reglerna skulle få ett utfall som inte svarar mot intentionerna i propositionen. Enligt AU kan man inte bortse från att det föreligger ett visst osäkerhetsmoment genom att marknaden för tidningar och tidskrifter på annat språk än svenska inte är tillräckligt känd. Till detta kommer att förändringarna på denna del av tidningsmarknaden är större än för svenska tidningar och tidskrifter.

Enligt AU skulle en ändring av stödreglerna för allmänna nyhetstidningar av det slag som föreslås i motionen 1472 innebära att invandrar- och minoritetstidningar med tät utgivning skulle missgynnas bl. a. i jämförelse med svenska tidningar i motsvarande situation. Enligt AU finns det inga belägg för att stödets konstruktion, som motionärerna anför, kommer att leda till en icke önskvärd koncentration av tidningsutgivningen. Om tendenser i den riktningen skulle uppkomma finns vissa möjligheter att motverka en sådan utveckling genom det särskilda stödet vid ojämlika konkurrensförutsättningar.

Beträffande förslaget i motionen 1472 att stödet till organisationstidskrifter även skall omfatta tidskrifter som ges ut av svenska organisationer men trycks på andra språk än svenska anför AU att man saknat tillräckligt underlag för att bedöma behovet av bidrag av denna typ. Möjligheter till stöd efter behovsprövning finns dock. AU utgår från att organisationer som anser sig ha behov av stöd till den ifrågavarande

typen av tidskrifter aktualiserar frågan hos invandrarverket. Därigenom kan man få underlag för ställningstagande till ett mer reguljärt stöd i framtiden.

Beträffande yrkandet i motionen 1473 rörande anslaget Åtgärder för invandrare anför AU att avsikten med det nu införda stödet är att ge tidningar och tidskrifter utgivna på invandrar- och minoritetsspråk en väsentligt bättre ställning än tidigare. Det finns enligt AU inte anledning att, som motionärerna, anta att i dag stödberättigade publikationer i någon större omfattning skulle bli utan stöd enligt propositionens förslag. Åtskilliga av de publikationer som i dag får stöd från anslaget Åtgärder för invandrare kommer att bli stödberättigade som nyhets- eller organisationstidningar. Enligt AU kan det emellertid vara svårt att i dag göra en säker bedömning av vilka tidningar som kommer att hänföras till dessa kategorier och vilket anslagsbehov det därför finns för övriga tidningar. Med hänsyn därtill bör stödet enligt AU inte absolut låsas fast vid 150 000 kr. utan regeringen bör vara oförhindrad att disponera om medlen. Det kan bl. a. visa sig att medelsbehovet för organisations-tidningar blir mindre än som nu förutses och att anspråken för övriga tidningar blir i motsvarande mån större.

Konstitutionsutskottet får för sin del anföra följande. Frågan om presstöd till tidningar som ges ut här i landet på andra språk än svenska har diskuterats under flera år. Vid föregående riksmöte uttalade konstitutionsutskottet att de s. k. invandrantidningarna kan sägas arbeta inom ett antal delmarknader vars storlek begränsas av resp. språkgruppers storlek bland invandrarna. Då det för flertalet språkgrupper inte torde finnas utrymme för mer än en allmän nyhetstidning av sådan storlek och periodicitet som krävs för presstöd enligt de allmänna riktlinjerna skulle enligt utskottet en tillämpning av dessa regler kunna medverka till att en monopolsituation skapas på dessa delmarknader. Den tidning som uppnår en sådan storlek att den erhåller presstöd får ett sådant resursmässigt övertag över tänkbara konkurrenter att dess situation förvärras ytterligare. Detta skulle vara en effekt rakt motsatt syftet med presstödet dvs. att främja en fri debatt och opinionsbildning genom att bevara och skapa en mångfald bland pressen.

En slutsats av detta resonemang var enligt utskottets mening att stödet till tidningar på annat språk än svenska måste utgå i annan ordning än enligt de regler som gäller för presstödet i övrigt. Det var enligt utskottet viktigt att beakta att detta stöd måste utformas så att det så långt möjligt får samma effekter som det allmänna presstödet — dvs. främja en fri debatt och opinionsbildning. Frågan borde utredas skyndsamt så att stöd kan utgå redan fr. o. m. kalenderåret 1977. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

De förslag som framläggs i proposition 1976/77: 99 i denna del motsvarar väl de intentioner som låg bakom utskottets uttalande förra året.

Det föreslagna stödet blir i väsentliga stycken mer generöst än om motsvarande regler för svenska publikationer tillämpades. Stödkonstruktionen är också sådan att goda möjligheter skapas för en redaktionell konkurrens inom flertalet språkområden. Förutsättningarna för olika invandrargrupper att ge ut tidskrifter och allmänna nyhetstidningar förbättras väsentligt. Trots att stödet sålunda i sin helhet innebär betydande förstärkningar i samhällets stöd till invandrar- och minoritetstidningarna kan det inte uteslutas att någon enstaka tidning får ett sämre stöd än om de allmänna presstödsreglerna skulle tillämpas. I ett sådant fall bör presstödsnämnden ha möjlighet att med undantag från reglerna i övrigt bevilja stöd enligt bestämmelserna i det allmänna presstödet. Härvid måste dock beaktas att risken för sådana koncentrationstendenser som utskottet ovan påvisat inte därmed ökas. En tillämpning av de allmänna reglerna, som föreslås i motionerna 1469 och 1509, skulle förutom de effekter som utskottet påpekade förra året i jämförelse med propositionens förslag också leda till en väsentlig försämring i förutsättningarna för tidningsutgivningen på andra språk än svenska. Utskottet avstyrker med hänsyn härtill dessa motionsyrkanden. Yrkandet i motionen 72 är med propositionens förslag i allt väsentligt tillgodosett. Motionen bör anses besvarad med vad utskottet ovan anförde. Vad utskottet anförde rörande presstödsnämndens möjligheter att bevilja stöd till invandratidningar även efter de allmänna reglerna bör ges regeringen till känna. I övrigt tillstyrker utskottet propositionens förslag i denna del.

Beträffande frågan om stöd till svenska organisationers tidskrifter på andra språk än svenska delar utskottet den bedömning som gjorts av AU att den tillgängliga informationen om behovet är otillräcklig för ett ställningstagande i dag. Som AU påpekat kan erfarenheterna av det behovsprövade stödet som invandrarverket kan bevilja ge ytterligare kunskap på detta område. Utskottet avstyrker med hänsyn till det anförda detta motionsyrkande.

Även vad avser behovet av stöd till övriga tidskrifter gäller att tillämpningen av de nya reglerna kommer att ge ytterligare klarhet om behovens omfattning. Utskottet delar AU:s bedömning att regeringen bör ha frihet att i viss utsträckning omfördela medel mellan olika stödformer. Med hänsyn till den kraftiga uppräknings som nu görs absolut sett av stödet till tidningar på annat språk än svenska synes inte förslaget i motionen 1473 att anslaget Åtgärder för invandrare skall vara oförändrat i förhållande till budgetpropositionen vara motiverat. Utskottet delar alltså även i denna fråga AU:s bedömning och föreslår att motionen avstyrks. Riksdagen har vid behandlingen av detta anslag under innevarande riksmöte redan beslutat om en viss uppräknings. Utskottets ställningstagande innebär därför att anslaget reduceras i förhållande till riksdagens beslut och inte till propositionens ursprungliga

förslag. Något behov synes inte föreligga att nu tillsätta en särskild utredning rörande invandrantidningarnas och invandrantidskrifternas speciella situation. Erfarenheterna av det nu införda stödet kommer även utan särskild utredning att förbättra vår kunskap rörande dessa frågor. Utskottet avstyrker sålunda även motionen 1509 i denna del.

Presstödsnämnden

I budgetpropositionen hemställs att riksdagen för budgetåret 1977/78 skall anvisa ett förslagsanslag av 1 174 000 kr. till presstödsnämnden. Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter för nämnden som följer av förslagen till stöd åt organisationstidskrifter och tidningar på annat språk än svenska föreslås i proposition 1976/77: 99 att anslaget till nämnden skall höjas med 400 000 utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Skatt på annonser och reklam

I propositionen 1976/77: 99 föreslås att det skattefria grundavdraget för annonskatten skall höjas från 3 till 6 milj. kronor. Därigenom erhåller ett 100-tal tidningar höjd återbäring av reklamskatt. För drygt hälften av dessa blir återbäringen drygt dubbelt så stor som f. n. För resten innebär förslaget inte endast en viss höjning av återbäringen utan också att skyldigheten att inbetala skatt helt faller bort. Den föreslagna höjningen av gränsvärdet för grundavdraget beräknas enligt propositionen medföra en ökning av återbäringen med i nuläget ca 16 milj. kr. per år.

Frågor rörande skatten på annonser och reklam handläggs normalt av skatteutskottet. Skatteutskottet har i yttrande (SkU 1976/77: 4 y) till konstitutionsutskottet tillstyrkt bifall till propositionen i denna del. Enligt konstitutionsutskottets mening finns inte anledning att frångå skatteutskottets bedömning. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen i denna del.

Utredning rörande annonsbladen

I motionen 232, som väckts under den allmänna motionstiden, hemställs att riksdagen skall uttala sig för en utredning rörande annonsbladens inverkan på dagstidningarnas ekonomi.

Motionärerna tar upp en frågeställning som aktualiserats vid flera tillfällen och i olika sammanhang under senare år. 1972 års pressutredning ansåg att statsmakterna noga bör följa utvecklingen på detta område och vidta åtgärder om det ekonomiska underlaget för dagspressens redaktionella utveckling skulle hotas. Vid remissbehandling av utredningens förslag delade flertalet remissinstanser denna uppfattning. Även tidningsbranschen har ägnat frågan stor uppmärksamhet.

Enligt utskottets mening bör de frågor som tas upp i motionen om

annonsbladens betydelse för den reguljära pressens situation uppmärksammas fortlöpande. Som utskottet vid föregående riksmöte anförde i sitt betänkande rörande presstödsfrågorna är detta en uppgift för presstödsnämnden. Det kan förutsättas att nämnden ger dessa frågor hög prioritet och tar de initiativ som kan visa sig nödvändiga. Med hänsyn härtill syns en särskild utredning inte f. n. vara nödvändig. Det uppdrag som presstödsnämnden har på detta område innebär att motionens syfte i allt väsentligt redan är tillgodosett. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. beträffande *stöd till dagspressen* med bifall till propositionen 1976/77: 99 p. 6 samt propositionen 1976/77: 100 bil. 11 i denna del till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 207 000 000 kr.,
2. beträffande *grunderna för samdistributionsrabatt* med bifall till propositionen 1976/77: 99 p. 2 godkänner de ändringar i grunderna för samdistributionsrabatt för dagstidningar som förordas i propositionen samt avslår motionen 1976/77: 1509 p. 3 och ger regeringen till känna vad utskottet anfört rörande villkoren för en tidnings deltagande i samdistribution,
3. beträffande en *uppräkning av produktionsbidragen* till dagstidningarna förklarar motionerna 1976/77: 1472 p. 1 samt 1976/77: 1509 p. 4 besvarade med vad utskottet anfört i denna del,
4. beträffande *Pressens lånefond* med bifall till propositionen 1976/77: 100 bil. 11 i denna del till *Pressens lånefond* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.,
5. beträffande *Presstödsnämnden* med bifall till propositionerna 1976/77: 99 p. 7 samt 1976/77: 100 bilaga 11 i denna del till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 1 574 000 kr.,
6. beträffande *stöd till organisationstidskrifter*
 - a) med anledning av propositionen 1976/77: 99 p. 3 godkänner de grunder för stöd till organisationstidskrifter som förordats i propositionen med den ändring som föranleds av utskottets ställningstagande på s. 27—28 samt ger regeringen till känna vad utskottet där anfört rörande möjligheterna för presstödsnämnden att bevilja stöd till tidning som drabbas av störningar i konkurrensförhållanden och

- b) avslår motionerna
1. 1976/77: 1470
 2. 1976/77: 1471
 3. 1976/77: 1492
 4. 1976/77: 1493
 5. 1976/77: 1495
 6. 1976/77: 1496
 7. 1976/77: 1506
 8. 1976/77: 1507
 9. 1976/77: 1508
 10. 1976/77: 1509 p. 5 och 6,
- c) förklarar motionerna 1976/77: 1472 p. 2 b) och 1976/77: 1494 besvarade med vad utskottet anfört,
- d) avslår motionen 1976/77: 1472 p. 2 a,
7. beträffande *stöd till organisationstidskrifter* med bifall till propositionen 1976/77: 99 p. 8 till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1977/78 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.,
8. beträffande *stöd till tidningar på andra språk än svenska*
- a) med bifall till propositionen 1976/77: 9 p. 4 godkänner de grunder för stöd till tidningar på andra språk än svenska som förordas i propositionen samt avslår motionerna 1976/77: 1469 och 1976/77: 1472 p. 3, 1976/77: 1509 p. 1 och 2 samt ger regeringen till känna vad utskottet anfört rörande möjligheterna för vissa tidningar på andra språk än svenska att erhålla stöd enligt reglerna för det allmänna presstödet,
 - b) förklarar motionen 1976/77: 72 för besvarad,
9. beträffande *stöd till tidningar på andra språk än svenska*
- a) med bifall till propositionen 1976/77: 99 p. 5 till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.,
 - b) med bifall till propositionen 1976/77: 99 p. 9 till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* för budgetåret 1977/78 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.,
10. beträffande *åtgärder för invandrare* med anledning av propositionen 1976/77: 99 p. 10 och med ändring av riksdagens tidigare beslut vid innevarande riksmöte till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1977/78 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 8 725 000 kr. samt avslår motionen 1976/77: 1473¹,

¹ Riksdagen har 1977-04-20 med anledning av AU:s betänkande 1976/77: 22 till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1977/78 anvisat ett reservationsanslag av 9 325 000 kr.

11. beträffande *skatten på annonser och reklam* med bifall till propositionen 1976/77: 99 p. 1 antar förslaget i propositionen till lag om ändring i lagen (1972: 266) om skatt på annonser och reklam,
12. beträffande en *utredning om annonsbladen* avslår motionen 1976/77: 232.

Stockholm den 26 april 1977

På konstitutionsutskottets vägnar

KARL BOO

Närvarande: herrar Boo (c), Johansson i Trollhättan (s), Fiskesjö (c), Lindahl i Hamburgsund (fp), Svensson i Eskilstuna (s), Nordin (c), Karlsson i Malung (s), Schött (m), Kindbom (c), Nyquist (s), fru Hammarbacken (c), herr Eliasson (c), fru Cederqvist (s), herr Nyhage (m), fröken Nilsson (s) och fru Stålberg (s).

Reservationer

1. herrar Johansson i Trollhättan (s), Svensson i Eskilstuna (s), Karlsson i Malung (s), Nyquist (s), fru Cederqvist (s), fröken Nilsson (s) och fru Stålberg (s) vilka ansett

dels att den del av utskottets betänkande som börjar på s. 27 med orden "I ett avseende" och slutar på s. 28 med orden "ifrågavarande motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

I motionerna 1471, 1492 och 1496 görs gällande att den föreslagna avgränsningen av kretsen stödberättigade tidskrifter kan få konsekvenser för konkurrensförhållandena mellan tidskrifter av likartad karaktär där bara den ena är utgiven av en organisation och därmed stödberättigad. Enligt motionärernas uppfattning konkurrerar veckotidningen ICA-Kuriren med flera folkrörelseägda medlemstidningar med en stor andel konsumentupplysande innehåll. Den vidgning av kretsen stödberättigade tidskrifter som föreslås i motionerna tar sikte på att även ICA-Kuriren skall omfattas av stödet.

Frågan om det föreslagna tidskriftsstödet kan få konsekvenser för konkurrensförhållandena mellan stödberättigade och icke stödberättigade tidningar har uppmärksamats både inom tidskriftsutredningen och i propositionen. Tidskriftsutredningen kom till den slutsatsen att de organisations- och folkrörelseägda tidskrifter som enligt förslaget blir stödberättigade utomordentligt sällan befinner sig i någon upplagekonkurrens med tidningar som inte blir stödberättigade. Föredragande departementschefen, vilken haft att ta ställning bl. a. till remissyttrande från

ICA-förbundet, har inte ansett att någon ändring i de av utredningen förslagna grunderna är påkallad i denna del. Departementschefen anför bl. a. att stödet är så blygsamt i relation till kostnaderna för tidskriftsutgivningen att en snedvridning av konkurrensförutsättningarna knappast är möjlig. I detta sammanhang betonas också i propositionen vikten av att stödet är så konstruerat att det följer automatiskt verkande regler och utesluter möjligheter till påverkan från statsmakternas sida av enskilda tidskrifters innehåll.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att syftet med tidskriftsstödet är att underlätta för folkrörelserna och övriga organisationer att fortsätta utgivningen av sina medlemsblad.

Stödet är tillkommet av omtanke om den fria och mångfaldiga opinionsbildningen i samhället. En utvidgning av kretsen stödberättigade tidskrifter, såsom föreslås i motionerna, kan inte motiveras med utgångspunkt i denna målsättning. En sådan avgränsning skulle lätt kunna leda till en mycket stor vidgning av kretsen stödberättigade tidskrifter, och stödet skulle kunna komma att omfatta tidskrifter av en helt annan typ än den som stödet är avsett för. Under utskottsbehandlingen har inte kommit fram någon ny information som visar på att konkurrensförhållandena skulle kunna påverkas på det sätt som motionärerna anför. Skulle trots allt sådana oönskade effekter uppkomma åligger det pressstödsnämnden att ta initiativ till de åtgärder som då är nödvändiga. Utskottet tillstyrker med hänsyn till det anförda propositionens förslag i denna del och avstyrker motionerna 1471, 1492 och 1496.

dels att utskottets hemställan under punkten 6. a—c bort ha följande lydelse:

6. såvitt avser *stöd till organisationstidskrifter*

a) med bifall till propositionen 1976/77: 99 p. 3 godkänner de grunder för stöd till organisationstidskrifter som förordas i propositionen samt

b) avslår motionerna

1. 1976/77: 1470

2. 1976/77: 1471

3. 1976/77: 1492

4. 1976/77: 1493

5. 1976/77: 1495

6. 1976/77: 1496

7. 1976/77: 1506

8. 1976/77: 1507

9. 1976/77: 1508

10. 1976/77: 1509 p. 5 och 6 samt

c) förklarar motionerna 1976/77: 1472 p. 2 b och 1976/77: 1494 besvarade med vad utskottet anfört.

2. av herrar Johansson i Trollhättan (s), Svensson i Eskilstuna (s), Karlsson i Malung (s), Nyquist (s), fru Cedercqvist (s), fröken Nilsson (s) och fru Stålberg (s) vilka ansett

dels att den del av utskottets betänkande som börjar på s. 31 med orden "De förslag som" och slutar på s. 33 med orden "1509 i denna del" bort ha följande lydelse:

De förslag som läggs fram i propositionen 1976/77: 99 i denna del innebär betydande förbättringar i samhällets stöd till tidningar och tidskrifter på annat språk än svenska. Förslaget motsvarar i huvudsak de intentioner som låg bakom utskottets uttalande förra året. Stödet blir i väsentliga stycken mer generöst än om motsvarande regler för svenska publikationer tillämpades. Stödkonstruktionen är också sådan att goda möjligheter skapas för en redaktionell konkurrens inom flertalet språkområden. Förutsättningarna för olika invandrargrupper att ge ut tidskrifter och allmänna nyhetstidningar förbättras väsentligt.

Utskottet har under behandlingen av propositionen i denna del haft anledning att särskilt uppmärksamma stödet till de allmänna nyhetstidningarna. I motionerna 1469 och 1509 föreslås att det allmänna pressstödet regler skall tillämpas även för tidningar och tidskrifter på annat språk än svenska. Ett bifall till dessa motioner skulle innebära att i princip hela det föreslagna stödet underkändes och att endast en eller ett par tidningar skulle få stöd. En sådan behandling av de olika invandrargrupperna är utskottet inte berett att ställa sig bakom. Utskottet avstyrker sålunda dessa motionsyrkanden.

Inom de större invandrargrupperna finns på sikt utrymme för konkurrerande nyhetstidningar med veckoutgivning. Det är viktigt att stödet konstrueras så att det ger en stimulans till att skapa och upprätthålla en sådan konkurrens. Som framhålls i motionen 1472 finns en risk för att den premiering som stödskonstruktionen ger till ytterligare högre periodicitet kan skapa problem i detta avseende. Genom det tillskott som erhålls vid utgivning av fler än ett nummer per vecka får tidningar med så stora ekonomiska resurser att de kan finansiera en flerdagarsutgivning — och därmed erbjuda en mer attraktiv tidning — ytterligare hjälp av pressstödet i konkurrensen med de nyhetstidningar som har veckoutgivning. Då det för flertalet språkområden sannolikt inte finns utrymme för fler än en flerdagars tidning finns en risk för att stödet, som motionärerna framhåller, kan få just en sådan monopolbildande effekt som skulle undvikas med de särskilda reglerna för tidningar på annat språk än svenska. Utskottet tillstyrker med hänsyn till det anförda propositionens förslag i denna del med den ändring som föreslås i motionen 1472. Detta innebär att den ytterligare höjningen av bidraget vid tätare utgivning än en gång per vecka slopas. Därigenom blir pressstödet till samtliga tidningar med minst vecko-utgivning konkurrensneutralt. Utskottet deklarerar motionärernas uppfattning att det ur presspolitisk synpunkt är vik-

tigare att stimulera till flera pressröster än till ett fåtal monopoltidningar med daglig utgivning. Med samma motivering har utskottet avstyrkt ett förslag, som väckts under utskottsbehandlingen, att tidningar och tidskrifter som ges ut på andra språk än svenska skulle erhålla stöd enligt propositionens förslag endast om de inte uppfyller förutsättningar för stöd enligt de regler som gäller för svenskspråkiga tidskrifter. I övriga fall skulle stödet utgå enligt de allmänna reglerna. Ett bifall till ett sådant förslag skulle helt bryta mot de principer som utskottet ställde sig bakom vid föregående riksmöte. Yrkandet i motionen 72 är med utskottets ställningstagande i denna fråga besvarad.

I motionen 1472 föreslås vidare att stödet till organisationstidskrifter skall omfatta även tidskrifter som ges ut av svenska organisationer men trycks på andra språk än svenska.

Utskottet anser i likhet med motionärerna och minoriteten i arbetsmarknadsutskottet att samhället på allt sätt bör medverka till att underlätta olika insatser för att engagera invandrare i det arbete som bedrivs inom exempelvis politiska och fackliga organisationer. I konsekvens härmed bör tidningar och tidskrifter som ges ut på annat språk än svenska av i övrigt stödberättigade svenska organisationer erhålla det föreslagna stödet på samma sätt som övriga organisationstidskrifter. Utskottet avstyrker propositionens förslag i denna del och tillstyrker ifrågakarande motionsyrkande.

Propositionens förslag vad gäller stöd till s. k. övriga tidningar innebär att invandrarverkets möjligheter att bevilja projektbidrag till tidningar av olika slag beskärs kraftigt. I motionen 1473 föreslås med hänsyn härtill att medel ur anslaget Åtgärder för invandrare även fortsättningsvis skall kunna utnyttjas till tidningsstöd i samma utsträckning som tidigare.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en utveckling som försvårar för mindre grupper att skapa egna språkrör eller göra andra insatser för att förbättra kommunikationen inom den egna språkgruppen är olycklig. Den innebär ett allvarligt steg tillbaka i strävandena att så långt möjligt ge olika invandrar- och minoritetsgrupper en i jämförelse med svenska medborgare likvärdig möjlighet att delta i samhällsarbetet och få sina intressen i olika sammanhang bevakade. Utskottet avstyrker med hänsyn härtill propositionens förslag även i denna del och tillstyrker motionen 1473. Utskottets ställningstagande innebär att anslaget Åtgärder för invandrare inte reduceras i förhållande till riksdagens tidigare beslut under innevarande riksmöte. Vad utskottet anfört i denna del bör ges regeringen till känna.

Något behov synes — — — (som utskottet) — — — 1509 i denna del.

dels att utskottets hemställan under punkterna 6 d), 8 och 10 bort ha följande lydelse:

6. d) med bifall till motionen 1976/77: 1472 p. 2 a ger regeringen till känna vad som i motionen anförs rörande stöd till organisationstidskrifter som ges ut på andra språk än svenska,
8. beträffande *stöd till tidningar på andra språk än svenska*
- a) med anledning av propositionen 1976/77: 99 p. 4 samt med avslag på motionerna 1976/77: 1469 och 1976/77: 1509 p. 1 och 2 och med bifall till motionen 1976/77: 1472 p. 3 uttalar att stöd till allmänna nyhetstidningar på andra språk än svenska bör utgå i enlighet med förslaget i motionen 1976/77: 1472 samt i övrigt enligt de grunder som föreslås i propositionen,
- b) förklarar motionen 1976/77: 72 besvarad,
10. beträffande anslaget *Åtgärder för invandrare* med avslag på propositionen 1976/77: 99 p. 10 och med bifall till motionen 1976/77: 1473 beslutar att ej reducera anslaget i förhållande till tidigare beslut under innevarande riksmöte samt ger regeringen till känna vad utskottet anfört rörande anslaget.

Skatteutskottets yttrande

1976/77: 4 y

över propositionen 1976/77: 99 om stöd till vissa tidningar och tidskrifter, m. m. jämte motioner

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig i rubricerade ärende. Skatteutskottet, som begränsar sitt yttrande till att avse dels den i propositionen föreslagna ändringen i lagen om skatt på annonser och reklam, dels frågan om stödet till organisationstidskrifter och dess anknytning till mervärdeskattens undantagsregler, får i dessa frågor anföra följande.

Det skattefria grundavdraget för annonser

Det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1972: 266) om skatt på annonser och reklam innebär att det skattefria grundavdraget för annonskatt höjs från 3 till 6 milj. kr. fr. o. m. 1977.

Vid införandet av annonskatten hyste skatteutskottet viss tvekan inför systemet med ett betydande skattefritt bottenbelopp. Utskottet befarade att vissa tidningar, vars annonsomsättning inte översteg detta belopp, kunde bedriva en priskonkurrens med de tidningar som fick betala in större delen av den debiterade skatten. För att förhindra sådana effekter införde riksdagen på utskottets förslag vissa särskilda regler för redovisningen, som dock kunde avvecklas sedan farhågorna visat sig ogrundade. Det finns inte anledning att nu anta att den föreslagna fördubblingen av grundavdraget — som också måste ses mot bakgrund av den penningvärdeförändring som ägt rum sedan avdraget infördes — skulle få några konkurrensnedvridande verkningar. Det kan självfallet diskuteras om tidningsstöd skall lämnas genom skattelättnader. Följden av den nu föreslagna åtgärden blir att även lönsamma dags- och vecko-tidningar får bidrag med 180 000 resp. 300 000 kr. per år.

Med hänsyn till att principen om grundavdrag godtagits av riksdagen och då den innebär ett stöd som inte kräver några administrativa insatser tillstyrker utskottet bifall till propositionen i denna del.

Stödet till organisationstidskrifter

Stödet till organisationstidskrifter föreslås utgå dels till medlemsblad, dels till tidskrifter som är organ för religiösa, politiska, miljövårdande, idrottsliga och försvarsfrämjande organisationer samt för organisationer som företräder handikappade eller arbetshindrade. Denna avgränsning, som väsentligen överensstämmer med grunderna för befrielse från mervärdeskatt för här avsedda tidskrifter, svarar enligt budgetministerns mening väl mot de presspolitiska utgångspunkterna för stödet. Enligt tidskriftsutredningens mening skulle avgränsningen allmänt uppfattas som rimlig och rättvis.

Skatteutskottet vill med anledning av dessa uttalanden erinra om att huvuddelen av de undantag från mervärdeskatt som här avses kom till redan under den allmänna varuskattens tid och att de sedan fördes över till mervärdeskatten utan någon omprövning. Det kan erinras om att det framförts krav på skattebefrielse som inte blivit tillgodosedda, bl. a. från fredsrörelsen. I en av de med anledning av propositionen väckta motionerna yrkas också att en tidskrift som företräder sparfrämjande strävanden skall få stöd. Det bör i detta sammanhang också framhållas att vissa politiska debatttidskrifter som utges av stiftelser inte ansetts uppfylla kraven på att företräda politiska organisationer och att de därför vägrats skattebefrielse. Dessa tidskrifter skall enligt förslaget i propositionen dock kunna komma i åtnjutande av stöd. Mervärdeskattens regler är i detta sammanhang således inte helt invändningsfria, vilket också betonats av riksskatteverket, som i sitt remissyttrande över tidskriftsutredningens förslag begärt en översyn härav.

Vid bifall till propositionen kommer det att finnas organisationstidskrifter som inte åtnjuter något stöd, en mindre grupp som inte är mervärdeskattebefriad men väl får stöd och den dominerande gruppen som får såväl stöd som skattebefrielse.

Stödet till organisationstidskrifterna kommer att bli av avgörande betydelse för tidskrifternas fortsatta existens, medan skattebefrielsen kommer att spela en mera sekundär roll. När skattebefrielsen tillkom var syftet främst att undvika en för tidskrifterna kännbar pålaga som i det läget inte kunde kompenseras genom några andra åtgärder. När stödet nu införs finns det enligt skatteutskottets mening anledning att ställa frågan om skattebefrielsen bör bibehållas och om den inte i stället bör ersättas med ökat stöd. En sådan åtgärd skulle enligt utskottets mening inte förorsaka statsverket några merkostnader men väl förenkla mervärdeskattesystemet, som inte bör belastas av undantag, som tillkommit av skäl som inte längre är aktuella. Skatteutskottet har i en mängd olika sammanhang hävdat att stöd till behjärtansvärda ändamål bör ske genom direkta bidrag och inte genom undantag från beskattningen. Sådana undantag skapar gränsdragningsproblem och orättvisor och detta

gäller också tidskriftsområdet. När nu grunden för undantagen för organisationstidskrifter förändras genom stödet bör möjligheterna att avveckla skattebefrielsen undersökas. Frågan är primärt av skatteteknisk karaktär och bör därför kunna överses av den pågående mervärdeskatteutredningen som även med ledning av tidskriftsutredningens betänkande bör kunna föreslå hur ett schabloniserat stöd motsvarande skattebefrielsen skall kunna utformas. Därvid bör också prövas om inte de ovan nämnda tidskrifterna — som ej är skattebefriade men som föreslås få stöd — bör komma i åtnjutande av ett på samma grunder utökat stöd. Man vinner genom en sådan åtgärd också den fördelen att man får en totalbild av samhällets kostnader för tidskriftsstödet.

I enlighet med det anförda förordar skatteutskottet att konstitutionsutskottet hemställer att mervärdeskatteutredningen (Fi 1971: 05) får i uppdrag att pröva frågan om en avveckling av undantagen från mervärdeskatt för organisationstidskrifter i enlighet med vad skatteutskottet anför i detta yttrande.

Avslutningsvis vill utskottet något beröra yrkandet i motionen 1976/77: 1508, som går ut på att tidskriftsstöd skall kunna ges till publikation som väsentligen framstår som organ för stiftelse med huvudsakligt syfte att verka för de i mervärdeskattelagen angivna ändamål som grundar skattebefrielse. Förutsättningen enligt mervärdeskattelagen är att sådana tidskrifter är organ för en sammanslutning med nämnda huvudsakliga syfte. Det gäller här ett parallellfall till de stiftelseutgivna politiska tidskrifter som enligt vad nyss sagts inte fått skattebefrielse men som nu föreslås få stöd. Med hänsyn härtill anser skatteutskottet att reglerna i mervärdeskattelagen rent principiellt inte kan anses utgöra något hinder för att pröva frågan om stöd i detta särskilda fall. Det kan tilläggas att det förhandsbesked om skatteplikt för en tidskrift, utgiven av en religiös stiftelse, som åberopas i motionen, ännu inte vunnit laga kraft och att stiftelsen väntas överklaga beskedet. Skattefrågan är således inte slutligt avgjord i detta fall.

Motionerna föranleder i övrigt inte några uttalanden av utskottet.

Stockholm den 12 april 1977

På skatteutskottets vägnar

ERIK WÄRNBERG

Närvarande: herrar Wörnberg (s), Andersson i Knäred (c), Kristenson (s), Josefson (c), Johansson i Jönköping (s), Hörberg (fp), Carlstein (s), Westberg i Hofors (s), Söderström (m), fru Normark (s), herr Olsson i Järvsö (c), fru Odelsparr (c), herr Lundgren (m), fru Rönnung* (s) och herr Stensson (fp).

* Ej närvarande vid yttrandets justering.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1976/77: 1 y

i fråga om stöd till tidningar och tidskrifter på andra språk än svenska

Till konstitutionsutskottet

Genom beslut den 22 mars 1977 har konstitutionsutskottet hemställt om arbetsmarknadsutskottets yttrande över propositionen 1976/77: 99 om statligt stöd till vissa tidningar och tidskrifter, m. m. jämte motioner.

Utskottet har behandlat den del av de remitterade dokumenten som rör tidningar och tidskrifter på annat språk än svenska, dvs. förutom den aktuella delen av propositionen motionerna 1976/77: 1469 av fru Diesen m. fl. (m), 1976/77: 1472, yrkandena 2 a och 3, av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s), 1976/77: 1473 av herr Fagerlund m. fl. (s) och 1976/77: 1509, yrkandena 1 och 2, av herr Werner m. fl. (vpk).

Bakgrund

Frågan om presstödet till s. k. invandrartidningar har varit omdebatterad sedan det allmänna presstödet infördes år 1971. På förslag av inrikesutskottet (InU 1975: 6) beslöt riksdagen år 1975 att från anslaget Åtgärder för invandrare anvisa 400 000 kr. som stöd i form av projektbidrag till tidningar och tidskrifter på minoritetsspråk som ges ut här i landet och riktar sig till invandrar- och minoritetsgrupper i Sverige. För innevarande budgetår höjdes beloppet till 600 000 kr.

Riksdagen begärde förra året (KU 1975/76: 46, InU 1975/76: 3 y) att regeringen skulle se över frågan om stöd till tidningar på annat språk än svenska. Det stod därvid klart att stödet borde utgå i annan ordning än det allmänna presstödet med hänsyn till de speciella förhållanden som gäller för invandrarnas tidningar. Det framhölls dock att stödet borde utformas så att det så långt möjligt skulle få samma effekter som det allmänna presstödet — dvs. främja en fri debatt och opinionsbildning.

I propositionen 99 läggs nu fram ett nytt förslag om stöd till tidningar och tidskrifter på minoritetsspråk. Enligt förslaget skall ett fast

bidrag införs till allmänna nyhetstidningar på andra språk än svenska som riktar sig till invandrare i Sverige och som utkommer med minst 24 nummer per år. Bidragsbeloppet föreslås öka vid tätare utgivning.

För tidningar som inte uppfyller kraven på allmänna nyhetstidningar och som utges av sådana invandrarorganisationer som är att betrakta som riksorganisationer föreslås ett särskilt stöd med maximalt 225 000 kr.

För övriga tidningar och tidskrifter på minoritetsspråk skall finnas fortsatta möjligheter till behovsprövade bidrag. Totalbeloppet per år beräknas till 150 000 kr. I propositionen föreslås dessutom att speciell stöd på vissa villkor skall kunna utgå vid nyetablering eller planerad tätare utgivning eller som kompensation vid ojämlika konkurrensförutsättningar av tidningar och tidskrifter. Det nya presstödet till invandrar-tidningar föreslås i sin helhet utgå över ett särskilt anslag som skall administreras av statens invandrarverk efter samråd med presstöds-nämnden. Enligt förslaget skall stöd utgå redan fr. o. m. innevarande kalenderår. I propositionen föreslås därför att 2,5 milj. kr. skall anvisas på tilläggsbudget. För nästa budgetår beräknas medelsbehovet till 3,5 milj. kr. Som en konsekvens av den föreslagna anslagsanvisningen förordas att stödet till invandrarnas tidningar och tidskrifter från anslaget Åtgärder för invandrare skall upphöra. Den berörda anslagsposten har i budgetpropositionen för nästa budgetår beräknats till 600 000 kr. och anslaget Åtgärder för invandrare föreslås följaktligen bli minskat med detta belopp.

Utskottet

Det regeringsförslag som nu läggs fram fyller de allmänna krav som riksdagen uppställde förra året. Stödet till invandrarnas tidningar och tidskrifter lyfts upp på en betydligt högre nivå än tidigare. I många fall blir stödet förmånligare än motsvarande stöd till publikationer på svenska. Utskottet biträder för sin del huvudlinjerna i regeringens förslag och kommer i det följande att i anslutning till motionerna diskutera olika detaljer i stödsystemet.

I motionerna 1469 av fru Diesen m. fl. (m) och 1509 av herr Werner m. fl. (vpk) kritiseras det föreslagna systemet med särskilda regler för stöd till tidningar på minoritetsspråk. Motionärerna anser att i princip samma regler bör gälla som för publikationer på svenska.

Utskottet vill framhålla att de särskilda reglerna självfallet inte skall diskriminera tidningar och tidskrifter på minoritetsspråk utan avsikten är att få ett regelsystem som är anpassat till de speciella förutsättningarna för dessa publikationer. Därmed blir det bl. a. möjligt att ge stöd i situationer då så inte skulle varit fallet med en motsvarande tillämpning av bestämmelserna för svenska periodiska publikationer. Såvitt utskottet kan bedöma är det inte heller så som påstås i motionen

1469 att det allmänna presstödet med dagens förutsättningar skulle vara förmånligare för exempelvis tidningar på finska eller estniska. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionsyrkandena. Utskottet är inte heller berett att tillstyrka yrkandet 2 i vpk-motionen, vari begärs en utredning om invandrantidningarnas och -tidskrifternas speciella situation. Utskottet förutsätter att effekterna av det föreslagna stödsystemet noga följs och att regeringen är beredd att snabbt föreslå förändringar om reglerna skulle få ett utfall som inte svarar mot intentionerna i propositionen. Man kan nämligen som påpekas i propositionen inte bortse från att det föreligger ett visst osäkerhetsmoment genom att marknaden för tidningar och tidskrifter på annat språk än svenska inte är tillräckligt känd. Till detta kommer att förändringarna på denna del av tidningsmarknaden är större än när det gäller svenska tidningar och tidskrifter.

Utskottet tar här efter upp motionerna 1472 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s) och 1473 av herr Fagerlund m. fl. (s). Motionärerna vill att stödet till allmänna nyhetstidningar skall konstrueras om på ett sätt som skulle gå ut över tidningar som kommer ut med fler än ett nummer per vecka. Enligt propositionen skall för tidningar som uppfyller vissa allmänna krav och utkommer med minst 24 nummer per år utgå 300 000 kr. För varje nummer mellan 24 och 53 skall utgå ytterligare 7 000 kr. och för varje nummer fr. o. m. 53 2 000 kr. Motionärerna vill slopa bidraget vid tätare utgivning än 52 nummer per år. Motiveringen härför är att invandrantidningarnas marknader är så små att man kan befara att en tidning som kommer ut med fler nummer i veckan slår ut övriga tidningar inom sitt språkområde. En monopolsituation kan därvid bli följd, vilket strider mot avsikten med presstödet.

Utskottet kan inte biträda motionsförslaget. Ett bifall till detta skulle innebära att invandrar- och minoritetstidningar med tät utgivning skulle missgynnas bl. a. i jämförelse med svenska tidningar i motsvarande situation. Det finns inga belägg för att stödets konstruktion, som motionärerna säger, kommer att leda till en icke önskvärd koncentration av tidningsutgivningen. Om tendenser i den riktningen skulle uppkomma finns vissa möjligheter att motverka en sådan utveckling genom det särskilda stödet vid ojämlika konkurrensförutsättningar. I övrigt hänvisas till vad ovan sagts om vikten av att verkningarna av reglerna följs upp och att förändringar vid behov aktualiseras utan dröjsmål.

I motionen 1472 föreslås vidare att stödet till organisationstidskrifter skall omfatta även tidskrifter som ges ut av svenska organisationer men trycks på andra språk än svenska.

Utskottet har inte underlag för att bedöma behovet av bidrag av denna typ. Möjligheter till stöd efter behovsprövning finns dock. Utskottet utgår från att organisationer som anser sig ha behov av stöd till

den ifrågavarande typen av tidskrifter aktualiserar frågan hos invandrarverket. Därigenom kan man få underlag för ställningstagande till ett mera reguljärt stöd i framtiden. Motionsyrkandet avstyrks med hänvisning till det anförda.

Utskottet tar slutligen upp frågan om bidrag till de tidningar och tidskrifter som inte är att anse som nyhets- eller medlemstidning. Som tidigare nämnts skall behovsprövade bidrag kunna utgå till sådana publikationer. Invandrarverket föreslås få disponera 150 000 kr. för detta ändamål. Vissa riktlinjer för stödet föreslås, bl. a. skall stöd ej utgå med mer än hälften av vad som skulle utgått om publikationen varit bidragsberättigad som nyhets- eller medlemstidning. I motionen 1472 hävdas också att ett flertal av de tidningar som under innevarande budgetår erhållit s. k. projektbidrag kommer att få dessa minskade utan att de i stället blir kvalificerade för stöd i andra former. Ökade svårigheter förutses också för grupper som vill starta nya tidningar. Invandrarverket bör därför enligt motionärerna få disponera ytterligare medel för stöd till invandrares och minoritetsgruppers tidningsprojekt. Medlen bör få disponeras fritt av verket utan bindande föreskrifter från statsmakterna. I konsekvens härmed yrkar herr Fagerlund m. fl. (s) i motionen 1473 avslag på propositionens förslag om reducering av anslaget Åtgärder för invandrare med 600 000 kr. Dessa medel skulle alltså få disponeras till tidningsstöd men också till andra projekt som finansieras från anslaget.

Utskottet vill betona att avsikten med det nu införda stödet är att ge tidningar och tidskrifter utgivna på invandrar- eller minoritetsspråk en väsentligt bättre ställning än tidigare. Det finns inte anledning att som motionärerna anta att i dag stödberättigade publikationer i någon större omfattning skulle bli utan stöd enligt propositionens förslag. Åtskilliga av de publikationer som i dag får stöd från anslaget Åtgärder för invandrare kommer att bli stödberättigade som nyhets- eller organisationstidningar. Det kan emellertid vara svårt att i dag göra en säker bedömning av vilka tidningar som kommer att hänföras till dessa kategorier och vilket anslagsbehov det därför finns för övriga tidningar. Med hänsyn därtill bör stödet till övriga tidningar inte absolut låsas fast vid 150 000 kr., utan regeringen bör vara oförhindrad att disponera om medlen. Det kan bl. a. visa sig att medelsbehovet för organisationstidningar blir mindre än som nu förutses och att anspråken för övriga tidningar blir i motsvarande mån större.

Under alla omständigheter ter det sig mindre lämpligt att som motionärerna föreslår vid sidan av de föreslagna typerna av stöd införa ytterligare en stödform som skall hanteras av invandrarverket utan vägledande riktlinjer från statsmakternas sida och utan precisering av hur stort belopp som totalt skall användas för ändamålet.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner utskottet icke skäl att biträda de aktuella delarna av motionerna.

Med det anförda godtar utskottet propositionens förslag i nu aktuella delar. Motionerna 1469, 1472, yrkandena 2 a och 3, 1473 och 1509, yrkandena 1 och 2, avstyrks.

Stockholm den 14 april 1977

ROLF WIRTÉN

Närvarande: herrar Wirtén (fp), Nilsson i Tvärälund (c), Nilsson i Östersund (s), fru Hörnlund (s), herrar Gustafsson i Säffle (c), Johansson i Simrishamn (s), Fridolfsson (m), Fransson (c), Nilsson i Kalmar (s), Jonsson i Alingsås (fp), Granstedt (c), fru Berglund (s), herrar Svensson i Skara (m), Johansson i Arvika (s), och fru Flodström (s).

Avvikande mening

av herr Nilsson i Östersund, fru Hörnlund, herrar Johansson i Simrishamn, Nilsson i Kalmar, fru Berglund, herr Johansson i Arvika och fru Flodström (alla s) som anser att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Propositionens förslag innebär att stödet till invandrarnas tidningar och tidskrifter lyfts upp på en nivå som ligger i paritet med motsvarande stöd till publikationer på svenska. Utskottet hälsar detta med tillfredsställelse men har vissa erinringar mot stödsystemets utformning, vilket framgår vid nedanstående behandling av de socialdemokratiska motionerna 1472 och 1473.

I motionerna — — — (= utskottet) — — — med presstödet.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag att särskilt bidrag utgår för varje nummer mellan 24 och 53 under året. Därmed ökas möjligheterna för olika invandrarorganisationer att ge ut tidningar med veckoutgivning och därmed ett aktuellt nyhetsinnehåll. I likhet med motionärerna utgår utskottet från att det inom de större invandrargrupperna på sikt bör finnas utrymme för konkurrerande nyhetstidningar med en sådan omfattning i utgivningen.

Utskottet delar även motionärernas uppfattning att den premiering av ytterligare högre periodicitet som föreslås skapar problem. Genom det tillskott som erhållits vid utgivning av fler än ett nummer per vecka får nämligen tidningar som kan finansiera en flerdagarsutgivning ytterligare hjälp genom presstödet. Därvid kan, som motionärerna påpekar, tidningar med tät utgivning få ett sådant övertag mot veckotidningar att de senare slås ut och en monopolsituation blir följd. En sådan utveckling strider direkt mot syftet med presstödet.

Utskottet förordar med hänvisning till det anförda att förslaget i propositionen ändras så att extra stöd för tätare utgivning än veckoutgivning inte utgår. Om detta förslag bifalls kommer vissa besparingar att göras. Därigenom skapas utrymme för ett bättre stöd till övriga tidningar och tidskrifter.

I motionen 1472 föreslås vidare att stödet till organisationstidskrifter skall omfatta även tidskrifter som ges ut av svenska organisationer men trycks på andra språk än svenska.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att samhället på allt sätt bör medverka till att underlätta olika insatser att på ett bättre sätt engagera och aktivera invandrarna i det arbete, som bedrivs inom exempelvis politiska och fackliga organisationer. I konsekvens härmed bör tidningar och tidskrifter som ges ut på annat språk än svenska av i övrigt stödberättigade svenska organisationer och som vänder sig till i Sverige bosatta invandrare erhålla det föreslagna distributionsstödet på samma sätt som övriga organisationstidskrifter. Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motionsyrkandet.

Utskottet tar — — — (= utskottet) — — — från anslaget.

Enligt utskottets bedömning innebär propositionens förslag risk för att ett flertal av de tidningar som under innevarande budgetår erhållit projektbidrag kommer att få dessa minskade utan att de i stället blir kvalificerade för stöd i andra former. Under alla omständigheter innebär det njugga anslaget på 150 000 kr. att dessa tidskrifter inte kan få sin ställning förbättrad. Svårigheterna att med denna ram få stöd till nya projekt är också uppenbara. Till detta kommer de krav för stöd vid nyctablering som uppställs i propositionen och som ytterligare försvårar startande av nya tidningar och tidskrifter.

Utskottet motsätter sig propositionen i denna del och tillstyrker motionärernas förslag som innebär att under anslaget Åtgärder för invandrare även fortsättningsvis får disponeras medel för stöd till tidskrifter. Medlen bör få disponeras av invandrarverket utan bindande föreskrifter, och verket bör också ha möjlighet att använda medlen för andra projekt än tidskrifter. Med hänvisning till vad sålunda anförts biträder utskottet motionerna 1472 och 1473 i aktuella delar.

Sammanfattningsvis godtar utskottet propositionens förslag med de ändringar som föreslås i motionerna 1472, yrkandena 2 a och 3, och 1473. Motionerna 1469 och 1509, yrkandena 1 och 2, avstyrks.

